

Jogközösség a szellemi **tulajdonon**

SZAKDOLGOZAT

Készítette: Holler Péter

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

jogász szak, nappali munkarend

Konzulens: Dr. Bércesi Zoltán

Polgári Jogi Tanszék

Pécs, 2012

Tartalomjegyzék

Rövidítések jegyzéke	5
I. Bevezetés	6
II. Jogforrások	8
III. Szerzői jog	10
1. Jogtörténet	10
<i>1.1. A szerzői jogi fejlődés nemzetközi háttere és története</i>	<i>10</i>
1.1.1. A szerzői jog kialakulása	10
1.1.2. A nemzetközi szerzői jogi egyezmények.....	10
<i>1.2. A közös mű jogintézményének története a magyar szerzői jogban</i>	<i>11</i>
1.2.1. A szerzői jogvédelem kialakulása.....	11
1.2.2. Az 1884-es törvény és kritikája	12
1.2.3. Az 1921-es törvény és kritikája	13
1.2.4. Az 1969-es törvény és kritikája	14
2. Általános szerzői művek	15
2.1. <i>Általános szabályok</i>	<i>15</i>
2.1.1. A szerzői mű	15
2.1.2. A szerzők, szerzőtársak.....	16
2.2. <i>A többszerzős művek csoportosítása</i>	<i>18</i>
2.3. <i>A szoros értelemben vett közös művek</i>	<i>20</i>
2.3.1. A művek szétválaszthatóságának vizsgálata.....	20
2.3.2. A szerzőtársas művek	21
2.3.2.1. Joggyakorlás.....	21
2.3.2.2. Arányok.....	23
2.3.3. Az összekapcsolt művek.....	24
2.3.3.1. Joggyakorlás.....	24
2.3.3.2. A szétválaszthatatlan részek.....	25
2.3.4. Eljárási kérdések	26
2.3.5. Megszűnés	27
2.4. <i>Az együttesen létrehozott művek</i>	<i>29</i>

3. Speciális szerzői művek	31
3.1. Filmalkotások.....	31
3.1.1. A filmszerzők.....	31
3.1.2. A filmelőállító.....	34
3.1.3. Joggyakorlás.....	35
3.1.4. Merchandizing-felhasználás.....	36
3.1.5. Megszűnés.....	38
3.2. Szoftverek.....	39
3.2.1. A szoftverek jogi jellege.....	39
3.2.2. A szoftverek szerzői.....	40
3.2.3. A jogközösség típusai.....	41
3.2.4. A vagyoni jogok.....	42
3.2.5. A szoftverek egyéb szerzői jogi vonatkozása.....	43
3.3. Építészeti alkotások.....	44
IV. Iparjogvédelem	47
1. Szabadalmi oltalom	47
1.1. Története.....	47
1.2. Általános szabályok.....	48
1.3. A közös oltalom szabályai.....	49
1.3.1. Feltalálótársak, szabadalmastársak.....	49
1.3.2. Jogi forma.....	50
1.3.3. Jogok és kötelezettségek.....	50
1.3.4. Belső viszonyok.....	51
1.3.5. Eljárási kérdések.....	53
1.3.6. Megszűnés.....	54
2. Egyéb iparjogvédelmi oltalmak	55
2.1. Használati mintaoltalom.....	56
2.2. Formatervezési mintaoltalom.....	56
2.3. Növényfajta- (és állatfajta-) oltalom.....	57
2.4. Védjegyoltalom.....	57
2.5. Mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalma.....	58
2.6. Újítás.....	59

3. A külön nem nevesített szellemi alkotások és a know-how	61
V. Nemzetközi kitekintés	63
1. Kontinentális rendszerek	63
<i>1.1. Német szerzői jog</i>	63
1.1.1. A szerzőtársas művek	64
1.1.2. Az összekapcsolt művek.....	64
1.1.3. Filmek	65
1.1.4. Védelmi idő.....	66
2. Copyright rendszerek	66
<i>2.1. Angol jog</i>	66
2.1.1. Fogalmi elhatárolások.....	66
2.1.2. Közös szerzőség létrejötte	67
2.1.3. A copyright jogok jellege	68
2.1.4. Filmek	68
2.1.5. Védelmi idő.....	68
2.1.6. Együttes művek.....	69
<i>2.2. Az Egyesült Államok joga</i>	69
2.2.1. Fogalmi elhatárolások.....	69
2.2.2. A copyright jogok jellege	69
2.2.3. A közös művek	70
2.2.4. Joggyakorlás	71
2.2.5. Védelmi idő.....	71
2.2.6. Együttes művek.....	72
2.2.7. Filmek	73
3. Kollíziós szabályok	73
VI. Összefoglalás	75
Felhasznált irodalom jegyzéke	76
Felhasznált jogforrások jegyzéke	78

Rövidítések jegyzéke

Alaptörvény	Magyarország Alaptörvénye
Alkotmány	1949. évi XX. törvény A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA
BH	Bírósági Határozat
BUE	Berni Uniós Egyezmény
CDPA	Copyright, Designs and Patent Act 1988 Chapter 48
EBH	Elvi Bírósági Határozat
Filmtv.	2004. évi II. törvény a mozgóképről
Jat.	1987. évi XI. törvény a jogalkotásról
Nmjtvr.	1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról
Pp.	1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
Ptk.	1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
PUE	Párizsi Uniós Egyezmény
Régi Szjt.	1969. évi III. törvény a szerzői jogról
Régi Szt.	1969. évi II. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
SzJSzT	Szerzői Jogi Szakértő Tanács
Szjt.	1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
Szoftver Irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve a számítógépi programok jogi védelméről
Szt.	1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
SzTNH	Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala
UrhG	Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte vom 9.9.1965 (BGBl. I 1273)
USCA	United States Copyright Act of 1976
Védelmi Idő Irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2006/116/EK irányelve a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről
Vhr.	9/1969 (XII. 29.) MM rendelet a szerzői jogi törvény végrehajtásáról
Vtv.	1997. évi XI. törvény a védjegyek és földrajzi árujelzők védelméről

I. Bevezetés

Szellemi alkotásokkal nap mint nap találkozunk, átszövik mindennapjainkat. Megkérdőjelezhetetlen az a társadalmi igény, hogy a szellemi alkotások előállításait védjék a törvények. Ennek megfelelően, aki létrehoz valamilyen egyedít és újat a művészetek, az irodalom, a tudomány területén; feltalál valamilyen új találmányt; megalkot valamilyen mintát vagy védjegyet, különböző jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.

Felmerül a kérdés, mi a megoldás akkor, ha többen hoznak létre valamilyen alkotást, őket hogyan illetik meg a jogok és köteleességek, közösen vagy külön-külön, milyen egymással a jogviszonyuk, hogyan dönthetnek a közös alkotást illető kérdésekben. Természetesen ezeket a kérdéseket is szabályozza jogrendszerünk.

A probléma nem új keletű: az őskorban több ősember közös barlangfestménye; az ókori Görögországban a három rhodoszi szobrász által készített Laokoón-csoport; az ipari forradalom korában a Déri Miksa – Bláthy Ottó Titusz – Zipernowsky Károly feltalálóhármassal által kifejlesztett zárt vasmagú transzformátor; a XX. században a Schickedanz Albert és Herzog Fülöp Ferenc közös tervei alapján épített Szépművészeti Múzeum; John Lennon és Paul McCartney közösen írt Beatles-dala; vagy éppen napjainkban az EA Sports több száz szoftverfejlesztője által kidolgozott legújabb FIFA számítógépes játékprogram azt mutatják, hogy az emberiség történetét végigkísérik nemcsak a szellemi alkotások, hanem azok létrehozásában a közös teljesítmény is.

Amennyiben két vagy több személy közösen hoz létre valamilyen szellemi alkotást, azon egyfajta közös jogosultságot szereznek, és ezzel sajátos jogviszony jön létre közöttük. A szellemi alkotáson való jogközösség több esetben – mint látni fogjuk – a dologi jog egyik alapintézményének, a közös tulajdonnak egy rendkívül egyedi formája.

A dolgozatban megkísérlem bemutatni ezt a közös szellemi alkotásokon fennálló sajátos intézményt. Három fő részre oszlik a dolgozat: a hazai szabályozást tekintve előbb a szerzői, ezt követően az iparjogvédelmi részterület szabályozása kerül bemutatásra. Mindkettőnél tényezőnként elemzem a szabályokat, mégpedig aszerint, hogy hogyan jön létre a formáció, milyen a szerkezete (esetleg típusai), kik a tagjai, mik a működésbeli és döntéshozatali mechanizmusok, mik a tagok jogai és kötelességei,

milyenek a tagok belső-külső viszonyai, milyen jellegű a vagyon, és mik a megszűnés esetei. A tényezőkön belül pedig megvizsgálom, mennyiben hasonlít a formáció a közös tulajdonra mint dologi jogi intézményre, mennyire alkalmazhatóak annak szabályai.

A szellemi alkotások joga mindig is jellemzően eltérő volt a különböző jogrendszerekben, a hatályos magyar szabályozást ezért a dolgozat harmadik fő fejezetében összehasonlítom néhány más ország szabályaival is, hogy így képet kaphassunk a jogviszonyok rendezésének sokszínűségéről.

A dolgozatban – már a címében is – gyakran használom a tulajdon, szellemi tulajdon kifejezést. A szellemi alkotás jogi védelme ugyanis szerkezetében hasonló a tulajdonviszonyhoz. Ugyan sok eltérés is található a két jogintézmény között, a dolgozat fő témája, a kutatás jellege miatt mégis a tulajdoni elméletet veszem alapul a szellemi alkotásokkal való munka során.

A dolgozat célja tehát, hogy – a teljességre törekedve – átfogó képet mutasson a szellemi tulajdonközösségről, kitérve a jogtörténeti-jogfejlődési folyamatokra, az aktuális és a jövőbe mutató kérdésekre is; ezzel is mintegy bizonyítva a szellemi alkotások jogának mindenkori jelentőségét.

II. Jogforrások

A szellemi tulajdonhoz fűződő védelem magyarországi szabályozása visszavezethető alkotmányos szintig. A 2011. december 31-ig hatályos Alkotmány a 70/G. § (1) bekezdésében biztosította az állampolgárok tudományos és művészeti életének szabadságát, ezáltal egyrészt ösztönözve, másrészt védelmezve a szellemi alkotásokat is. Megemlíthető továbbá a 13. § (1) bekezdése, amely a tulajdonhoz való jogot biztosítja mindenki számára, közvetetten ez is tekinthető a szellemi tulajdon védelme háttérszabályának.

A 2012. január 1-től hatályos Alaptörvény Szabadság és felelősség fejezetében is megtalálhatóak ezek az alapvető jogok: a tudományos kutatás és a művészeti alkotás szabadságáról a X. cikk (1) bekezdése, a tulajdon védelméről pedig a XIII. cikk (1) bekezdése rendelkezik.

A szellemi alkotásokhoz fűződő jogok az állampolgárok alapvetői jogai közé tartoznak, így a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.)¹ 5. § f) pontja alapján ezeket a jogokat, feltételeiket és korlátaikat, valamint érvényre juttatásuk eljárási szabályait törvényi szinten kellett szabályozni.

A szellemi alkotások joga a polgári jog egyik részterülete, ezért jogviszonyait alapvetően a Polgári Törvénykönyv (1959. évi IV. törvény, a továbbiakban Ptk.) szabályozza, a személyhez és szellemi alkotásokhoz fűződő jogokról szóló VII. fejezetben. A fő háttéranyag – polgári jogági jogterületről lévén szó – minden esetben a Ptk. Ezt ki is mondják a résztörvények: azokban a kérdésekben, amelyeket nem szabályoznak, a Ptk.-t kell alkalmazni.²

A Ptk. a szellemi alkotásokról csak röviden szól: mindössze két paragrafusban (86-87. §§) teremti meg a védelem alapját. Mellette egyéb törvények szabályozzák a szellemi alkotások jogának különböző részterületeit, úgy, mint a szerzői jogot, a találmányok szabadalmi oltalmát, a védjegyek és egyéb ipari alkotások oltalmát. A jogterületen ezek a törvények számítanak a legfőbb jogforrásnak.

---

¹ Már nem hatályos jogszabály. Hatályon kívül helyezte a 121/2009. (XII. 17.) AB-határozat 2011. január 1-től.

² Így pl. a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 3. §-a: „Azokban a kérdésekben, amelyeket ez a törvény nem szabályoz, a Polgári törvénykönyv rendelkezéseit kell alkalmazni.”

Konkrétan a szellemi alkotáson való jogközösséget sem részletezi a Ptk., meghagyja azt a résztörvényeknek. Ám a közös tulajdonról szóló rendelkezései egyes esetekben analógia alapján alkalmazhatóak.

A jogszabályok alkalmazása során rendkívül nagy bírósági joggyakorlat alakult ki, a korábbi Legfelsőbb Bíróság (ma: Kúria) elvi bírósági határozatokban és bírósági határozatokban rendelkezik a vitás kérdésekről, amelyek kötelező jogforrások. Megjegyzendő, hogy a határozatok nem elhanyagolható része még a korábbi, ma már nem hatályos törvényekre épülő döntés; ugyanakkor mivel az érintett kérdésekben e törvények a ma hatályosnak megfelelően szabályoztak, ezért a határozatok – a jogszabályokkal ellentétben – nem veszítették hatályukat.

Meg kell említeni még egy jogforrást. A szellemi alkotások joga, ezen belül a szerzői jog ugyanis egy speciális jog, a jogvitákról való döntéshez szakmai ismeretek kellenek. Ezért ad lehetőséget a törvény a bíróságoknak és más hatóságoknak, hogy döntésük előtt szakértői véleményt kérhessenek ki a Szerzői Jogi Szakértő Testülettől (a továbbiakban: SzJSzT). Ezt a szervezetet a kormány törvényi felhatalmazás³ alapján hozta létre a 156/1999. (XI. 3.) kormányrendelettel.⁴ A Szakértő Testület szerzői jogi jogvitás ügyekben ad szakértői véleményt bírósági vagy hatósági megkeresés vagy megbízás alapján.⁵

A bírói gyakorlatban jellemző az SzJSzT mint szakértő megkeresése, amennyiben a jogalkalmazás során, egy fontos és jelentős ügyben tisztázandó egy bonyolult szakmai kérdés (például hogy rendelkezik-e a törvény által megkívánt egyéni, eredeti jelleggel egy adott alkotás). Ugyanakkor a bíróság részére a szakértői testület igénybevétele nem kizárólagos, csupán lehetőség, és erre nézve is irányadók a szakértői bizonyítás általános szabályai.⁶ Mindazonáltal az SzJSzT véleményei fontos jogforrásnak számítanak jelen dolgozat témakörében is.

Végül felhasználtam a magyar jogtudományban, jogirodalomban felmerülő, a témát, a jogterületet érintő kritikákat, véleményeket is.

---

³ Szjt. 112. § (2) bek.

⁴ A feljebb már hivatkozott Jat.-előírásnak elvileg nem lenne megfelelő az, hogy kormányrendeletben van szabályozva a testület, ám mivel ez csak részletszabály, és nem közvetlenül a szellemi alkotásokhoz fűződő jogot érinti, így nem ütközik a jogalkotás szabályaiba. Ezt a 14/1994. (III. 10.) számú alkotmánybírósági határozat mondta ki.

⁵ 156/1999. (XI. 3.) Korm. rend. 1. § (1) bek.

⁶ A Legfelsőbb Bíróság az SzJSzT meghallgatása indokoltságának kérdését a BH 1976. 494. számú (Legf. Bír. Pf. III. 20 755/1975. sz.) ítéletében szabályozta.

III. Szerzői jog

1. Jogtörténet

1.1. A szerzői jogi fejlődés nemzetközi háttere és története

1.1.1. A szerzői jog kialakulása

Az emberiség történetét végigkísérték a szellemi alkotások, amelyeknek mindig is nagy jelentőségük volt, jogi szabályozásukra mégis az újkorig kellett várni. A középkor végén már felismerték a szellemi alkotások jelentőségét, és az ezzel kapcsolatos tevékenységek eredményére az uralkodók privilégiumokat adtak, amelyekkel monopolhelyzetet teremtettek a szerzői művek utánnyomásában és értékesítésében.⁷

Az újkori Nyugat-Európában a rohamos technikai fejlődés hatására folyamatosan váltották fel a regionális privilégiumokat az egész országra hatályos törvényi szintű szabályozásra.⁸ Az első szerzői jogi szabályozást Stuart Anna angol királynő 1709-es statútuma hozta. Ez a szabály a szerzők javára biztosította a rendelkezés és a többszörözés jogát.⁹ A XVIII-XIX. század folyamán az Amerikai Egyesült Államokban (1790), majd Nyugat-Európában (Franciaország 1793, Poroszország 1837, Ausztria 1846) is sorra születtek a modern szerzői jogi törvények.¹⁰

1.1.2. A nemzetközi szerzői jogi egyezmények

A fokozatosan globalizálódó világban azonban problémát jelentett, hogy a nemzeti szerzői jogi törvények csak a kibocsátó ország területére vonatkoztak, és így nem jelentettek védelmet a külföldi szerző számára.¹¹ Ezt a XIX. század folyamán előbb kétoldalú megállapodásokkal orvosolták, ám szükségessé vált egy egyetemes

---

⁷ Tattay Levente: A szellemi alkotások joga. Budapest, Szent István Társulat, 2007. 18. o.

⁸ Nótári Tamás: A magyar szerzői jog fejlődése. Szeged, Lectum Kiadó, 2010. 21. o.

⁹ Szinger András – Tóth Péter Benjámin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz. Budapest, Novissima Kiadó, 2004. 13. o.

¹⁰ Tattay 2007, 20. o.

¹¹ Nótári 2010. 25. o.

nemzetközi egyezmény is, amely a belföldiekkel azonos elbánás elvére épül.¹² Ez végül 1886. szeptember 9-én született meg: Az irodalmi és művészeti művek védelméről szóló Berni Uniós Egyezmény (a továbbiakban: BUE). Ennek ma már a világ országainak jelentős része, 166 állam a tagja,¹³ Magyarország 1922-ben lépett be az Unióba.¹⁴

A BUE a közös művek szabályozását teljes egészében a tagállamokra bízta, egyetlen összefüggésben említi meg csupán: a 7bis cikkben a védelmi időre vonatkozó rendelkezés alkalmazását írja elő akkor is, ha a szerzői jog valamely mű társszerzőit közösen illeti meg. A szabályban „közös művekről” szól anélkül, hogy a szerzők belső viszonyáról bármit is mondana.¹⁵

A XX. század folyamán további szerzői jogi multilaterális egyezmények születtek, továbbá az európai integráció is kitermelte jogforrásait: az 1990-es évektől kezdve több szerzői jogot szabályozó európai uniós irányelv is született.

1.2. A közös mű jogintézményének története a magyar szerzői jogban

1.2.1. A szerzői jogvédelem kialakulása

Magyarországon a szellemi alkotások jogának kifejlődése – az ország gazdasági elmaradottsága és alávetettség miatt – jelentős késéssel ment végbe.¹⁶ A szellemi munka védelmének első szabályozása egy 1793-as királyi rendelet volt, amely jogtalan utánnnyomás esetére kártérítést rendelt fizetni a szerzőnek is.¹⁷

A XIX. században a Kisfaludy Társaság vezetésével több önálló magyar törvényjavaslat is készült. A reformkorban a Szemere Bertalan vezetésével kidolgozott javaslatot 1844-ben el is fogadta az Országgyűlés, ám a király azt nem szentesítette. A szabadságharc leverése után Magyarország az osztrák szerzői jog „árnyékába” került (1852-ben

---

¹² Szinger-Tóth 2004. 14. o.

¹³ 2012. október 15-i állapot.

<http://www.wipo.int/treaties/en/documents/pdf/berne.pdf>

¹⁴ A BUE azóta többször felülvizsgált, ma hatályos szövegét Magyarország vonatkozásában az 1975. évi 4. törvényerejű rendelet hirdette ki.

¹⁵ Gyertyánfy Péter (szerkesztő): A Szerzői jogi törvény magyarázata. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2006. 46. o.

¹⁶ Tattay 2007, 22. o.

¹⁷ 12157. sz. királyi rendelet, 1793. november 3. – hivatkozva: Nótári 2010. 38. o.

terjesztették ki az osztrák törvény hatályát Magyarországra is).¹⁸ Végül további kísérletek (kiemelendő Kováts Gyula 1874-es tervezete) és hosszú előkészítő munka után az Apáthy István-féle javaslatot elfogadta az Országgyűlés, és a királyi szentesítés elnyerése után 1884-ben létrejött az első átfogó magyar szerzői jogi törvény: az 1884. évi XVI. törvénycikk.¹⁹

1.2.2. Az 1884-es törvény és kritikája

Az 1884-es törvény műtípusonként szabályozza a szerzői műveket. Az „írói művek” esetében már az 1. §-ban megfogalmazza a törvény a tulajdonképpeni közös művek két fajtáját az egyes részek elkülöníthetősége szerint. Az elkülöníthető részek felhasználását (többszörözés, közzététel, forgalomba helyezés) az illető szerző beleegyezéséhez köti; ha pedig el nem különíthetők a részek, a szerzők mindegyike jogosulttá válik a felhasználásra, a többieknek adandó előzetes kárpótlás mellett.²⁰ Bitorlásnak minősül a szerzőtársak által készített műnek olyan kiadása, melyet az egyik szerzőtárs jogosulatlanul eszközöl.²¹

Az írói művekkel ellentétben a zeneművek szabályozása során nem érvényesült a szerzőtársak ilyenfajta egyenlősége (lásd később a megfogalmazott kritikákat).

A technika fejlődése és az új találmányok (telefonhírmondó, fonográf és a mozgóképek) miatt egyre sürgősebbé vált a szerzői jogi szabályozás reformja. A Magyar Jogászegylet 1906-os konferenciáján megvitatták a hatályos szerzői jogi törvényt, amelyet több kritika is ért a felszólalók részéről. Márton Miksa ügyvéd, a színpadi szerzők egyesületének tagja több hibára is felhívta a figyelmet, köztük egy, a többszerzős műveket érintő szabályra. Az 52. szakasz szerint ugyanis ha a műnek több szerzője van, a nyilvános előadás tekintetében – szöveges zeneművek és zenés színművek esetében – rendszerint elég a zeneszerző beleegyezése. Márton szerint érthetetlen, hogy a

---

¹⁸ Nótári 2010. 79-80. o.

¹⁹ Lontai Andre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog – Szellemi alkotások joga. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2006. 16. o.

²⁰ 1884. évi XVI. törvénycikk 1. § (...) Ha a műnek több szerzője van és az egyes szerzők részei el nem különíthetők: ellenkező megállapodás hiányában, a mű többszörözésére, közzétételére és forgalomba helyezésére, a többieknek előzetesen adandó kárpótlás mellett, a szerzők mindegyike feljogosítottnak tekintendő. A kárpótlást a bíróság, esetleg szakértők meghallgatása mellett, a felforgó körülmények alapján határozza meg. (29. §) Arra, hogy a műhöz nevét adja, akarata ellenére, a szerzők egyike sem kötelezhető. Ha a szerzők részei elkülöníthetők, az elkülöníthető részek mindegyikének többszörözéséhez, közzétételéhez és forgalomba helyezéséhez, az illető szerző beleegyezése szükséges.

²¹ 1884. évi XVI. törvénycikk 6. § 5. pont

zeneszerző munkáját miért ítélik meg máshogy, mint a szövegíróét, és miért adnak neki nagyobb rendelkezési jogot.²²

Kenedi Géza felszólalásában szintén a megzenésítés problematikájára hívta fel a figyelmet, amelyet ekkor itthon „felháborító” módon szabályoztak. A törvény szabályai szerint ugyanis nem minősült bitorlásnak az az eset, ha valamely írói művet felhasználnak egy zenemű szövegéül, és a szöveg zenekísérettel együtt készül el („nyomatik le”, 48. §). Kenedi álláspontja alátámasztásául felhozott egy esetet: Tóth Ede „A falu rossza” című művének sorsát. Az író, Tóth Ede örökösei pert indítottak az opera szövegkönyvírója ellen, aki a művet elsajátította. Az országos szakértői bizottság megállapította, hogy az operában előforduló alakok, nevek, karakterek, események mind lényeges változtatás nélküli másolatai Tóth Ede művének. A bíróság azonban a 48. § alapján kimondta, hogy nem történt bitorlás.²³

1.2.3. Az 1921-es törvény és kritikája

Végül 1921-ben szabályozták újra a szerzői jogot az 1921. évi LIV. törvénycikkkel. A törvény alapvető változást hozott az olyan közös művekben, ahol az egyes szerzők részei nem elkülöníthetők. Ekkor a mű felhasználásához (többszörözés, közzététel, forgalomba helyezés) már valamennyi szerzőtárs beleegyezése szükséges volt.²⁴ Az elkülöníthető részekhez szükséges beleegyezés és a bitorlással kapcsolatos szabály változatlan maradt.²⁵

Megváltoztatta a törvény a zeneművekkel és a zenés színművekkel kapcsolatos korábban kifogásolt szabályait is: javult az írói mű szerzőjének a helyzete, és a szöveges zeneművek nyilvános előadási joga tekintetében már csak akkor volt elég a zeneszerző beleegyezése, ha az nem sértette a szerzők egymással szembeni jogait.²⁶

Az 1921. évi LIV. törvénycikket is érték kritikák, és születtek az átalakítását célzó javaslatok. Ezek közül Balás P. Elemér reformjavaslatai foglalkoznak a szerzőtársak

---

²² Szladits Károly (szerkesztő): A szerzői jogról szóló törvény reformja. A Magyar Jogászegyletben 1906. évi márczius havában tartott vita. Márton Miksa, Kenedi Géza, Szalai Emil, Márton Sándor és Fényes Samu felszólalásaival. Budapest, Franklin Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda Rt. 1906. 14-18. o. – idézi: Nótári 2010. 55. o.

²³ Szladits 1906. 30. o. – idézi: Nótári 2010. 60-61. o.

²⁴ 1921. évi LIV. törvénycikk 1. § (2) bek.

²⁵ 1921. évi LIV. törvénycikk 1. § (3) bek. és 6. § 5. pont

²⁶ 1921. évi LIV. törvénycikk 53. §

fogalmával is. Balás meglátása szerint a filmalkotásokat létrehozó szerzők közreműködő tevékenysége nem helyezhető el a szerzőtársi együttműködés szokásos viszonyában. A filmekkel kapcsolatban e helyett az üzleti érdeket helyezné előtérbe: szerinte a jogalkotónak ki kellene mondania, hogy az részesül a szerzőt megillető oltalomban, akinek vállalkozó tevékenysége a filmet létrehozta.²⁷

A másik javaslata a vagyoni érdekű jogok tekintetében a szerzőtárssal egyenlő megítélésben részesítené azt, aki a szerzőnek csupán bíráló megjegyzésekkel, átnézésekkel, vagy hibák kijavításával nyújtott segítséget, ha a szerzővel erről megállapodott.²⁸

1.2.4. Az 1969-es törvény és kritikája

Az 1921-es törvény végül majd fél évszázadig hatályban maradt, egészen a szocialista újrakodifikálásig. 1969-ben megreformálták a szellemi alkotások jogának teljes jogterületét, ennek keretében alkották meg a szerzői jogról szóló 1969. évi III. törvényt (a továbbiakban: régi Szt.).

Az új törvény teljesen megváltozott szerkezetében módosultak a közös művekre vonatkozó szabályok is. A két alaptípus különbségét továbbra is az adta, hogy a közös mű részei (a mű sérelme nélkül) szétválaszthatók-e vagy nem. Gyakorlatilag a ma hatályos törvénynek megfelelő volt a szabályozás, az elnevezéseket kivéve: a „szerzőtárs” fogalma (mely ekkor csak arra az esetre vonatkozott, ha a közös mű részei nem szétválaszthatók)²⁹ mellé bevezette a „társszerző” fogalmát is (amely pedig a szétválasztható részek szerzőire vonatkozott)³⁰.

Külön nevesített műfajként ekkor jelent meg a film mint speciális többszerzős mű (a törvény IX. fejezete). Felsorolja, kik minősülnek a film szerzőinek (a hatályossal

---

²⁷ Balás P. Elemér: Szerzői magánjogunk de lege ferenda. In: Menyhárt Gáspár emlékkönyv: dolgozatok Menyhárt Gáspár születésének 70. évfordulójára. Szeged, Ferenc József-Tudományegyetem Barátainak Egyesülete, 1938. 19. o. – idézi: Nótári 2010. 75. o.

²⁸ Balás 1938. 27. o. – idézi: Nótári 2010. 76. o.

²⁹ Régi Szt. 5. § (1) Több szerző közös művére, ha azt nem lehet önálló részekre szétválasztani, a szerzői jog a szerzőtársakat együttesen és - kétség esetében - egyenlő arányban illeti meg; a szerzői jog megsértése ellen azonban bármelyik szerzőtárs önállóan is felléphet.

³⁰ Régi Szt. 5. § (2) Ha a közös mű részei a mű sérelme nélkül szétválaszthatók, a társszerzőket az egyes részekre önálló szerzői jog illeti.

gyakorlatilag megegyező szabályozás)³¹, és meghatározza a filmgyárral kötendő megfilmesítési szerződés szabályait is.

A XX. század végének felgyorsuló műszaki-tudományos fejlődése, az új találmányok – mint szerzői művek potenciális hordozói – megjelenése, a politikai környezet és a nemzetközi jogi szabályok változásai ismételten szükségessé tette a törvény revízióját. A jogirodalomban egyéb indokok is szóltak az új jogszabály igénye mellett. Gyertyánfy Péter ezek között említette a szerzőtársas és társszerzős művek elhatárolásának nehézségét, és javasolta a gyakran felcserélt, eltévesztett, bizonyos nyelvekre megkülönböztethetően le nem fordítható terminológia helyett új fogalmak bevezetését: közös művek és összekapcsolt művek.³²

A törvény végül egészen 1999-ig hatályban maradt, ekkor történt meg az újraszabályozás. 1999. szeptember 1-jén lépett hatályba a jelenleg is hatályos 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról (a továbbiakban: Szjt.).

2. Általános szerzői művek

2.1. Általános szabályok

2.1.1. A szerzői mű

A magyar jogban szerzői jogi védelem alatt három műnem, az irodalom, a tudomány és a művészet körébe tartozó alkotások tartoznak. Ezeken belül minden alkotás védelmét garantálja a törvény, tartozhat bármilyen műfajba. Éppen ezért nem kimerítő, csak példálózó felsorolást ad a jellemző műtípusokról.³³ Ugyanakkor ki is zár néhány esetet, amely nem tartozik a törvény hatálya alá, és nem terjed ki rá a szerzői jogi védelem.³⁴

---

³¹ Régi Szjt. 41. § (1) A film szerzői a film számára készült irodalmi és zeneművek szerzői, a film rendezője és mindazok, akik a film egészének kialakításához ugyancsak alkotó módon járultak hozzá. Ez a rendelkezés nem érinti a filmben felhasznált egyéb művek szerzőinek e törvényben biztosított jogait.

³² Gyertyánfy Péter: Társszerzős művek. = Magyar Jog, 1987/2, 157. o.

³³ Szjt. 1. § (2) Szerzői jogi védelem alá tartozik - függetlenül attól, hogy e törvény megnevezi-e - az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása. Ilyen alkotásnak minősül különösen:

a) az irodalmi (pl. szépirodalmi, szakirodalmi, tudományos, publicisztikai) mű,
b) a nyilvánosan tartott beszéd,

A szerzői alkotás egyetlen igazi kritériumát az Szjt. 1. § (3) bekezdése határozza meg: „a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti” jelleggel kell, hogy bírjon. A szerzői műnek ezen felül nem lehet más minőségi kritériuma, nem függhet szubjektív, esztétikai szempontoktól. Az egyéni-eredeti jelleg azt jelenti, hogy minden szerzői mű más alkotásoktól megkülönböztethető, a szerzőre jellemző szubjektív vonásokkal rendelkezik, illetve egyedi és megismételhetetlen.³⁵

2.1.2. A szerzők, szerzőtársak

Szerzőnek a törvény szerint az minősül, aki a művet megalkotta. Ez a szerző szerepel a szerzői jogviszony alanyi jogosulti pozíciójában.

Szerző, így a szerzői jog alanya csak természetes személy lehet, ezt mondja ki a törvény 4. § (1) bekezdése. Erre a fontos alapszabályra figyelmeztet több véleményében a SzJSzT is; 24/03-as döntésében is kiemeli, hogy jogi személyt szerzőség és ebből fakadó személyhez fűződő jogok semmiképpen nem illethetnek meg.

-
- c)* a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció (a továbbiakban: szoftver) akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített minden fajtája, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is,
  - d)* a színmű, a zenés színmű, a táncjáték és a némajáték,
  - e)* a zenemű, szöveggel vagy anélkül,
  - f)* a rádió- és a televíziójáték,
  - g)* a filmalkotás és más audiovizuális mű (a továbbiakban együtt: filmalkotás),
  - h)* a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyvnyomtatás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve,
  - i)* a fotóművészeti alkotás,
  - j)* a térképmű és más térképészeti alkotás,
  - k)* az építészeti alkotás és annak terve, valamint az épületegyüttes, illetve a városépítészeti együttes terve,
  - l)* a műszaki létesítmény terve,
  - m)* az iparművészeti alkotás és annak terve,
  - n)* a jelmez- és díszletterv,
  - o)* az ipari tervezőművészeti alkotás,
  - p)* a gyűjteményes műnek minősülő adatbázis.

³⁴ Szjt. 1. § (4) Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések.

(5) A szerzői jogi védelem nem terjed ki a sajtótermékek közleményeinek alapjául szolgáló tényekre vagy napi hírekre.

(6) Valamely ötlet, elv, elgondolás, eljárás, működési módszer vagy matematikai művelet nem lehet tárgya a szerzői jogi védelemnek.

(7) A folklór kifejeződései nem részesülnek szerzői jogi védelemben. E rendelkezés nem érinti a népművészeti ihletésű, egyéni, eredeti jellegű mű szerzőjét megillető szerzői jogi védelmet.

³⁵ Ezek a kritériumok mutatják a legnagyobb különbségeket az iparvédelem által oltalmazott alkotásokkal szemben.

Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 39. o.

Az ember számít szerzőnek azokban az esetekben is, amikor a művet (képzőművészeti alkotást vagy zeneművet) látszólag a számítógép „alkotja”. Ilyenkor a zeneszerző vagy rajzoló számítógépi program szerzője válik a gépi úton előállított mű szerzőjévé is.³⁶

A közös művön fennálló vizsgált társaság a mű szerzőtársaiból áll. Szerzőtársnak (vagy társszerzőnek, az új törvény már nem tesz megkülönböztetést – a dolgozatban a törvényt követve a szerzőtárs kifejezést használom mindkét esetre) az minősül, aki alkotó módon, együttműködve a többi szerzőtárssal vett részt a mű létrehozásában. Csak az így együttműködő személyek között jöhet létre szerzői jogilag értékelt kapcsolat,³⁷ és ezáltal a sajátos, közös tulajdonhoz hasonló jogközösség.

Az alkotó közreműködés kitétele eleve kizárja a megrendelő és a mecénás szerzőségét. Az utóbbi évtizedek által kiforrott legfelsőbb bírósági joggyakorlat szerint nem szerzőtárs a „múzsza”, az ötletadó, a dramaturg, a lektor és a fényképsorozatban segédkező pantomimművész sem, szintén alkotó közreműködésük hiánya miatt.³⁸ Később több konkrét esetben részletesen is bemutatom, hogyan értékelte a bíróság bizonyos közreműködők részvételét, szerzőségét.

A magyar jogelmélet és joggyakorlat már korábban is elfogadta azt a vélelmet, hogy a művön szerzőként feltüntetett személyeket az ellenkező bizonyításig a mű szerzőinek kell tekinteni.³⁹ Erre az Szjt. 2005-ös módosítása⁴⁰ óta normatív szabály is van: a 94/B. § (1) bekezdése sorrendet állít fel a szerzőségi vélelemre: 1. művön való névfeltüntetés – 2. a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál (a továbbiakban: SzTNH) önkéntes műnyilvántartásba vétel – 3. közös jogkezelő szervezet által kiállított teljes bizonyító erejű magánokirat – 4. első nyilvánosságra hozatal.

A gyakorlatban azonban előfordulhatnak olyan esetek – például adómegettakarítás céljából – amikor egyes közös művek szerzőinek egyetértésével olyanokat is szerzőtársként tüntetnek fel, akik nem végeztek alkotói közreműködést.⁴¹ Ilyenkor tehát összeütközik a szerzők megállapításához szükséges két alapelv. Főszabállyá ekkor a

---

³⁶ Gyertyánfy 2006. 41. o.

³⁷ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 53. o.

³⁸ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 53. o.

Megjegyzés: A lektor természetesen a lektori véleménynek mint tudományos, szakmai eredeti műnek lehet szerzője.

Gyertyánfy 2006. 42. o.

³⁹ Gyertyánfy 1987. 150. o.

⁴⁰ 2005. évi CLXV. törvény 24. §

⁴¹ Így például akár kiskorú gyermekek is „szerzőtárssá” válhatnak.

Gyertyánfy 1987. 150. o.

Szjt. 94/B. § szerzőségi vélelme válik, és a vélt álszerzők szerzősége ellen annak kell bizonyítania, akinek ez érdekében áll.⁴²

2.2. A többszerzős művek csoportosítása

Többféle olyan mű is létezik, amely végleges formájának létrehozásában több személy is alkotó módon vesz részt.⁴³ Az ilyen többszerzős műveknek rendkívül bonyolult a fogalmi rendszere, csoportosítása. Gyertyánfy Péter osztályozását⁴⁴ alapul véve azoknak a műveknek, amelyek megalkotásában többen is részt vesznek, három főbb fajtája van, az alkotók egymáshoz való viszonyától függően:

I. A származékos művek (Szjt. 4. § (2) bekezdés)⁴⁵ esetén egy, már létező műre épül rá az új mű, úgy, hogy annak létrehozásával az alkotó tevékenység eredményeként szükségszerűen módosulnak a már meglévő mű egyéni, eredeti vonásai.⁴⁶ Ennek lehetséges formái az átdolgozás, a feldolgozás, illetve a fordítás.

A származékos műveknél az új mű szerzői jogi védelme teljesen független az eredeti mű védelmétől, a szerzők között semmiféle akarategység, semmiféle jogközösség nem alakul ki, vagyis tág értelemben sem számítanak közös műveknek, ezért bővebb elemzésüktől eltekintek.

II. A filmalkotások (Szjt. IX. fejezet) sajátos többszerzős művek. A szerzők több lépcsőben egymásra épülő munkája együttesen alkotja a filmet. Sokszerzős volta és gazdasági jelentősége miatt részletesen a speciális szerzői művek között elemzem.

III. A többszerzős eredeti művek (szűk értelemben vett többszerzős művek, Szjt. 5-7. §) esetén a mű létrejötténél a más-más szerzők egyéni hozzájárulásai egymást kiegészítik (vagy értelmezik, ösztönzik és erősítik), de nem módosítják.⁴⁷ Ezen belül két csoportot különböztethetünk meg:

---

⁴² A felhasználóknak, a szerzői jogot kezelő hatóságoknak, hivataloknak.

Gyertyánfy 1987. 150. o.

⁴³ Szinger-Tóth 2004. 24. o.

⁴⁴ Gyertyánfy 2006. 46-48. o., valamint ezen alapulva Szinger-Tóth 2004. 24-25. o.

⁴⁵ Szjt. 4. § (2) Szerzői jogi védelem alatt áll – az eredeti mű szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül – más szerző művének átdolgozása, feldolgozása vagy fordítása is, ha annak egyéni, eredeti jellege van.

⁴⁶ Gyertyánfy 2006. 47. o.

⁴⁷ Gyertyánfy 2006. 47. o.

A) Idetartoznak a gyűjteményes művek (Sztj. 7. §)⁴⁸, amelyeknél az egyes szerzők külön-külön, egymásra tekintet nélkül alkotják meg műveiket, amiket egy szerkesztő alkotó módon válogat össze.⁴⁹ A gyűjteményes műre, és az Sztj.-ben szintén védett gyűjteményes műnek minősülő adatbázisra (Sztj. 61. §) a szerzői jog a szerkesztőt illeti.

Az együttes elhatározás hiánya miatt még ezek sem számítanak közös műnek, így nem is térek ki részletes elemzésükre. Ettől függetlenül az előfordulhat, hogy egy gyűjteményes művet, vagy gyűjteményes műnek minősülő adatbázist több szerkesztő közösen hoz létre. Ezt közös szerkesztésű közös műnek nevezzük, és a szerkesztők közötti jogviszonyra a közös művek szabályai alkalmazandók.⁵⁰

B) A többszerzős eredeti művek másik, fontosabb alcsoportját alkotják a közös művek (Sztj. 5-6. §), ahol a szerzők a műveket együttes elhatározással alkotják, és az egyes szerzőknek már a mű egészére is keletkeznek jogaik. Klasszikusan az ilyen közös elhatározással létrejövő szellemi alkotások eredménye az ezeken való jogközösség; ezek kerülnek hangsúlyosan bemutatásra a dolgozatban. A közös műveket még tovább osztályozhatjuk:

1. 1999-ben, az új szerzői jogi törvény vezette be új kategóriaként az együttesen létrehozott műveket (Sztj. 6. §), amelyeknek „a megalkotásában együttműködő szerzők hozzájárulásai olyan módon egyesülnek a létrejövő egységes műben, hogy nem lehetséges az egyes szerzők jogait külön-külön meghatározni”.⁵¹

2. Másfelől léteznek a szoros értelemben vett közös művek (Sztj. 5. §), amelyeknél ilyen mértékű egyesülés nem figyelhető meg. Az ilyen művek is két nagy csoportra oszthatók, és a szerzőtársak jogviszonyait tekintve ez a legfőbb felosztás, ennek vizsgálata e fejezet fő feladata:

a) Az ún. szerzőtársas közös művek (Sztj. 5. § (1) bekezdés) esetében az egyes szerzői részek nem használhatók fel önállóan.

b) A másik esetben, az ún. összekapcsolt közös műveknél (korábban: társszerzős közös művek – Sztj. 5. § (2) bekezdés) a szerzőtársak által írt részek önállóan is felhasználhatók.

---

⁴⁸ Sztj. 7. § (1) Szerzői jogi védelemben részesül a gyűjtemény, ha tartalmának összeválogatása, elrendezése vagy szerkesztése egyéni, eredeti jellegű (gyűjteményes mű). (...)

⁴⁹ Szinger-Tóth 2004. 24. o.

⁵⁰ Gyertyánfy 2006. 325. o.

⁵¹ Sztj. 6. § (2) bek.

2.3. A szoros értelemben vett közös művek

2.3.1. A művek szétválaszthatóságának vizsgálata

A jogok és kötelezettségek, a belső jogviszonyok, a működés és a döntéshozatal szabályai mind az alapján az elhatárolási ismérv alapján oszlanak meg, hogy a közös mű részei önállóan felhasználhatók-e.

A régi Sztj. ennek kapcsán további feltételként írta elő a mű sérelme nélküli szétválaszthatóságot. Az ezen a szabályon alapuló joggyakorlatot a Legfelsőbb Bíróság BH 1975. 411. számú határozata tükrözte. Az SzJSzT szakvéleményére alapuló iránymutató döntés szerint az oszthatatlanság vagy oszthatóság kérdésében „elsősorban a művészi-szakmai megítélés, de meghatározott értelemben az általánosan ismert vagy elfogadott közfelfogás, társadalmi vélemény” adott megfelelő eligazítást. Ezért ekkor valamely mű művészi értelemben vett oszthatósága nem volt azonos a fizikai oszthatósággal. A feloszthatóság szempontjából az volt a döntő, hogy a szerzők szellemi alkotásai egymással szorosan, elválaszthatatlanul összefüggtek-e. A perbeli mű is ilyen egységként vált a nemzeti kultúra részévé, benne az egésznek és résznek olyan szoros összetartozása volt felismerhető, amely lehetetlenné tette részeinek a mű sérelme nélküli szétválasztását.⁵²

Látható, hogy ez a korábbi gyakorlat bonyolult jogvitákat szült az elhatárolás kérdésében, ezért már 1978-ban megszűntette egy törvénymódosítás a szétválasztás vitatott esztétikai ismérvét.⁵³ A ma hatályos törvényben már csak az önálló – fizikai, objektív – felhasználhatóság a kitétel.

Általában akkor lehet szétválaszthatatlannak tekinteni a közös művet, ha az alkotók ugyanazon „kifejezési anyagon”⁵⁴ dolgoznak, vagyis munkájuk egynemű (például egy dalt két zeneszerző együtt ír); ekkor hozzájárulásait legtöbbször nem lehet külön megállapítani és felhasználni. Ha a szerzők „kifejezési anyaga” különböző (a

---

⁵² BH 1975. 411. (Legf. Bír. Pf. III. 21 027/1974. sz.)

⁵³ Az új szabályt a régi Sztj. végrehajtási rendeletét (9/1969. (XII. 29.) MM rendelet – a továbbiakban: Vhr.) kiegészítő 4/1978 (XII. 7.) KM rendelet 1. §-a által beiktatott rendelkezés mondta ki. „Önálló részekre szétválasztható a közös mű, ha a részek egymástól elkülöníthetők, és önállóan is felhasználhatók (bemutathatók, kiadhatók, stb.)” (Vhr. 3/A. §)

⁵⁴ Tattay 2007. 98. o.

legegyszerűbb példa egy szöveges zenemű zenéje, illetve szövege), olyankor jellemzően különválaszthatók, és önmagukban is felhasználhatók az egyes szerzők hozzájárulásai.

2.3.2. A szerzőtársas művek

A szerzőtársas művek (Szjt. 5. § (1) bekezdés) esetében tehát az egyes szerzői részek nem használhatók fel önállóan. Ez az eset akkor fordul elő, ha például egy színdarabnak két szerzője van, egy szobrot ketten együtt faragnak ki, vagy éppen két tudós együtt ír egy tanulmányt. Az ilyen műveknél a szerzőtársak belső jogviszonyaira a közös tulajdon tulajdonostársainak szabályai analógia alapján alkalmazhatóak.⁵⁵

2.3.2.1. Joggyakorlás

A szerzőtársak jogai és kötelességei a mű egészére nézve azonosak, együtt keletkeznek és együtt szűnnek meg. A köztük kialakuló jogközösség működésének legalapvetőbb szabályait a fogalommagyarázattal együtt az 5. § (1) bekezdésben szabályozza az Szjt. Ha nem használhatóak fel önállóan a részek, akkor a szerzőtársakat a szerzői jogok együttesen illetik meg. Ez azt jelenti, hogy a mű egészén fennálló jogosultságait valamennyi szerzőtárs együttesen, tehát egyidejűleg és osztottan gyakorolhatja. A gyakorlatban így például a közös mű felhasználását valamennyien csak együtt engedélyezhetik, és a szerzői jogdíjat is valamennyiük kezéhez kell teljesíteni.⁵⁶ Már maga az együttes joggyakorlás előírása is a közös tulajdon szabályait idézi.

Az együttes döntés már a közös mű létrejöttékor is követelmény. Közös mű ugyanis az ötlet megszületésétől a végső változat elkészüléséig számos átalakuláson mehet keresztül, amely jelentős változásokat eredményezhet, emeli ki a SzJSzT 14/03 számú szakvéleménye. A testület szerint több alkotó közreműködése esetében csak az tekinthető végleges változatnak, amelyet mindegyik, alkotói folyamatban résztvevő szerzőtárs egybehangzóan annak fogad el.

Továbbá ezek a döntési mechanizmusok érvényesek a szerzők személyhez fűződő jogosultságainak gyakorlásához is. Így annak eldöntéséhez, hogy nyilvánosságra hozzák-e a művet, vagy titokban tartásuk, vagy éppen visszavonják-e a nyilvánosságra

---

⁵⁵ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 54. o.

⁵⁶ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 54. o.

hozatalhoz adott engedélyt. Ezek esetében tehát a szerzőtársas műveknél valamennyi szerzőtárs egyetértése kell a nyilvánosságra hozatalhoz és a visszavonáshoz.

Természetesen a közös műveken belül nem mindig van meg az akarategység a szerzőtársak között. Érdekütközés fordulhat elő a felhasználás vagy módosítás engedélyezése, de akár már a nyilvánosságra hozatal-titokban tartás kérdésében is. Azokra a jogvitákra, ahol például az egyik szerzőtárs a titokban tartás, a másik a nyilvánosságra hozatal mellett döntene; vagy csak egyikük járulna hozzá egy felhasználáshoz, a törvény nem ad megoldást, azokat esetenként – a közös tulajdoni joggyakorlat analóg alapulvételével – kell a bíróságnak eldöntenie.⁵⁷ Ha pedig a felhasználás megtagadása alaptalan okból történik, a szerzőtárs a Ptk. 4. §-ban foglalt alapelve alapján kötelezhető lehet az együttműködésre. Végző megoldásként – ha a szerzőtárs már a joggal való visszaélést is megvalósítja a jognyilatkozat megtagadásával – alkalmazható akár a Ptk. 5. § (3) bekezdése is, vagyis a bíróság is pótolhatja a szerzőtárs hozzájáruló nyilatkozatát.

A visszavonás személyhez fűződő jogát egyoldalúan gyakorló szerzőtárs esetére az Szjt. 11. §-a kínál megoldást: köteles megtéríteni a visszavonó nyilatkozat időpontjáig felmerült kárt. Sőt még az is felmerülhet, hogy a szerzői visszavonás miatt a másik szerzőnek a jövőbeli felhasználás elmaradása miatti kárát (elmaradt hasznait) megtérítse.⁵⁸

Ezzel szemben a név (és az álnév) feltüntetésének joga, illetve az anonimitáshoz való jog jellegükből fakadóan önállóan is gyakorolhatók, a szerzőtárs saját neve tekintetében.

A szerzőket vagyoni jogok is megilletik: közös művük különböző felhasználásaiért díjazásban részesülnek. Engedélyezési díjigények illetik valamennyi szerzőtársat, az Szjt. 17. § felsorolása alapján különösen az alábbi felhasználási módokért: többszörözés; terjesztés; nyilvános előadás; a nyilvánossághoz közvetítés sugárással vagy lehívásra történő hozzáférhetővé tételével; a sugárzott műnek az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával a nyilvánossághoz történő továbbközvetítése; átdolgozás; kiállítás.

A szerzők emellett engedélyezés nélküli méltányossági díjakra is igényt tarthatnak, ilyenek lehetnek: „üreskazetta”-jogdíj; reprográfiai jogdíj; egyes műpéldánymásolatok

---

⁵⁷ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 65. o.

⁵⁸ Gyertyánfy 2006. 51. o.

bérbeadására tekintettel fennálló, elsősorban video- és hangfelvétel-bérbeadással kapcsolatos jogdíj; egyes műfajták példányainak nyilvános haszonkölcsönbe adására tekintettel fennálló jogdíj; és követő jog.⁵⁹ Ezek a díjak valamennyi szerzőtársat megilletik, akik együttesen, de szerzőségi arányaikban jogosultak rá.

Más fontosabb döntésekhez, szerződéskötésekhez is megkívánja a szabály az egyhangú szavazást, a minden szerzőtárs általi elfogadást. Így pl. az ún. „apportos” zeneműkiadói szerződés esetében, ha a szerző közös művet készül a gazdasági társasága számára nem pénzbeli vagyoni hozzájárulásként rendelkezésre bocsátani, a szerzőtársak írásos beleegyezését is be kell szereznie, mivel az apportálás folyamata érinti az ő jogait is.⁶⁰

A szerzői művek online felhasználása esetén is szükséges a szerzőtársak engedélye, pl. a hangfelvételeknél a művek ingyenes nyilvánossághoz közvetítése esetén kötendő szerződéshez.⁶¹

Az együttes joggyakorlás alól mintegy kivételként határozza meg a jogalkotó azt a fontos eljárási szabályt, amely szerint a szerzői jog megsértése ellen bármelyik szerzőtárs jogosult önállóan is fellépni, és ekkor a jogkövetkezmények nemcsak rá, hanem a többi szerzőtársra is kihatnak. Ezzel a – szintén a közös tulajdonra emlékeztető⁶² – normával kapcsolatban azonban a bírói gyakorlat is alakított ki fontos eljárási szabályokat (lásd később).

2.3.2.2. Arányok

A szerzőtársak jogközösségében egyforma minőségben illetik meg valamennyi szerzőt a mű egészére fennálló szerzői jogi jogosultságok, ám azok aránya eltérő lehet. Ezeket a hányadokat alapvetően a szerzőtársak közreműködésének aránya dönti el. A törvény kétség esetére a hányadok egyenlőségét vélelmezi. Ettől maguk a szerzőtársak térhetnek el úgy, hogy maguk között szabadon előre megállapítják azt az arányt, amely a szerzői jogból őket megilleti. Így e szabad rendelkezés körében egyes szerzőtársak akár le is mondhatnak vagyoni jogaikról azáltal, hogy saját alkotói hozzájárulásukat 0 %-nak

---

⁵⁹ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 79. o.

⁶⁰ Szinger-Tóth 2004. 143. o.

⁶¹ Szinger-Tóth 2004. 215. o.

⁶² Ptk. 146. § A tulajdonjog védelmében bármelyik tulajdonostárs önállóan is felléphet.

értékelik. (Személyhez fűződő jogaikat ez természetesen nem érinti, így továbbra is élhetnek például anonimitáshoz való jogukkal.)⁶³

Ezeket az arányokat szükségtelen a jogalkalmazás során művenként külön-külön vizsgálni. A szerzőségi hányadoknál a szerzőtársak közötti megállapodás az irányadó, ilyen megállapodás hiányában pedig az egyenlőség törvényi véelme.

A közös tulajdon dologi jogi intézményénél is ismert a tulajdoni hányadok egyenlőségének véelme kétség esetére.⁶⁴ A közös tulajdon általában szerződéssel keletkezik, ebben határozhatják meg a tulajdonostársak a tulajdoni hányadaikat.

2.3.3. Az összekapcsolt művek

A szoros értelemben vett közös művek másik esetében, az ún. összekapcsolt műveknél (Sztj. 5. § (2) bekezdés) a szerzőtársak által írt részek mint a közös mű részei önállóan is felhasználhatók. Ennek legtipikusabb példái a szöveges zeneművek (például dalok) szövegírói és zeneszerzői (hiszen a szöveg, illetve a zene önmagában is felhasználható lehet).

Az ilyen művek létrehozása két módon történhet: a szerzők leggyakrabban egymásra tekintettel, egymással együttműködve alkotnak, a példánál maradva: a zene és a szöveg együtt jön létre. De az is előfordulhat, hogy valamelyik szerző már korábban létrehozta saját műrészét, és a másik szerző az ő tudomásával alkotja meg a saját ehhez kapcsolódó művét, amelyek együtt alkotnak egészet. Jellemzően ilyen egy már korábban létező vers megzenésítése.⁶⁵

2.3.3.1. Joggyakorlás

A szerzőtársas művekhez hasonlóan itt is igaz, hogy a szerzőtársak jogai és kötelességei a mű egészére nézve azonosak, együtt keletkeznek, és együtt szűnnek meg.

Az összekapcsolt műveknél ketté kell választani a jogviszonyok alakulását. A szétválasztható önálló részekre – magából a fogalomból adódóan – a szerzőtársakat önálló szerzői jog illeti meg. Az összekapcsolt művekből álló közös műre mint egészre

---

⁶³ Gyertyánfy 2006. 53. o.

⁶⁴ Ptk. 139. § (2) bek.

⁶⁵ Szinger-Tóth 2004. 25. o.

nézve azonban a szerzői jogok és köteleességek ugyanúgy együttesen vonatkoznak a szerzőtársakra, mint a szerzőtársas közös műveknél.

A személyhez fűződő és a vagyoni jogok gyakorlásakor, a szerzőtársak jogviszonyát illetően is ez a különbségtétel az irányadó.

Az egész művet illető döntések esetén tehát itt is szükséges valamennyi szerzőtárs beleegyezése a döntésekbe: így a nyilvánosságra hozatalról, visszavonásról, valamint a különböző felhasználások engedélyezéséről szóló döntésekkor. A szerzőtársas művekhez hasonlóan illeti meg a szerzőket az egész műre nézve az önálló fellépés joga is a jogsértés ellen, ugyanúgy együtt jogosultak a különböző jogdíjakra, és belső viszonyukban is alkalmazható a közös tulajdoni analógia.⁶⁶

A saját összekapcsolt mű – mint a közös mű része – tekintetében mindegyik szerzőtársat önállóan illeti meg a szerzői jog. A saját részüket szabadon felhasználhatják, dönthetnek a személyhez fűződő és vagyoni jogaikkal kapcsolatos kérdésekben is.

Ennek a szabálynak egyetlen korlátja van abban az esetben, ha a szerzőtársak a mű részeit együtt, egymásra tekintettel alkották. Az ugyanis méltánytalan helyzetet eredményezne, ha a már sikeres közös műből a saját részt a szerző társa hozzájárulása nélkül más szerző művéhez kapcsolhatná.⁶⁷ Ezért ha valamelyik részt más művel kapcsolnák össze, ahhoz szükség van az eredeti közös mű összes szerzőjének beleegyezésére.

2.3.3.2. A szétválaszthatatlan részek

Vannak a műnek olyan részei is, amelyek nem választhatók szét, így önállóan nem használhatók. Az egyik legjelentősebb ilyen rész a közös mű címe, ezt a Legfelsőbb Bíróság állapította meg BH 1986. 14. számú bírósági határozatában. „A szerzői jogok közé tartozik az is, hogy a mű sajátos címének felhasználásához a szerző hozzájárulására van szükség” – hivatkozva a határozat a régi Sztj. 13. §-ának (1) bekezdését.

---

⁶⁶ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 54. o.

⁶⁷ Ficsor Mihály (kommentárok írója): Szerzői jogi törvény. Budapest, VIVA Média Holding, 1999. 42. o.

Az elbírált esetben a „Szomorú Vasárnap” című megzenésített vers közismertté váló változata dallamának szerzője, Seres Rezső életéről és munkásságáról készült könyv és színmű. A cím ilyen célú felhasználásaihoz a szerzők közül csupán a dallam szerzőjének, Seres Rezsőnek a jogutóda adott hozzájárulást. A határozat kimondja, hogy „a közös mű zenei részét alkotó társszerző jogutóda csak a zeneműre vonatkozóan gyakorolhatta volna jogait. A közös mű címe azonban egységes, önálló részekre nem választható szét. Ebből következően a közös mű címének a felhasználásához mindkét szerző hozzájárulására szükség lett volna.”

A Legfelsőbb Bíróság kiemelte, hogy a „Szomorú Vasárnap” mint fogalom a közös mű nyilvánosságra hozatala után összefonódott Seres Rezső életével és munkásságával is, indokolt volt tehát az, hogy a róla szóló szerzői művek a címükben erre utaljanak. Így az első fokú ítélet szerinti címkiegészítéssel – az „Emlékezés Seres Rezsőre” alcím betoldásával – a jogosan sérelmezett helyzetet megfelelően megszüntették. A változtatás nélküli szókapcsolat címként való feltüntetése ugyanakkor a közös mű sajátos és a szerzői jog által védett címének jogosulatlan felhasználását valósította meg.⁶⁸

2.3.4. Eljárási kérdések

A szerzőtársi minőség megállapításával kapcsolatos peres eljárásban való részvétel szabályait a Legfelsőbb Bíróság fektette le BH 1992. 324. számú határozatában.

A perbeli esetben két művel (a felperesi színmű és az alperesi musical) kapcsolatban a felperesi kereset és az alperesi viszontkereset szerzőtársi minőség megállapítására, illetve névhasználat kérdésére irányult. Mindkét igény alapossága esetén megváltozott volna a szerzőtársak vagy társszerzők száma és szerzőségi aránya. Ebből eredően a döntés a két darab valamennyi szerzőjére, köztük a felperesre és az alperesekre is kihatott volna.

Egy közös mű szerzősége tehát olyan közös jog, amely csak egységesen dönthető el. Éppen ezért amennyiben a szerzői jog megállapítása iránti per van folyamatban, abban szükséges mindazoknak a perbeli részvétele, akik a mű szerzőségére, akár szerzőtársi, akár társszerzői minőségre igény tartanak vagy igényt tarthatnak. Ők a polgári

---

⁶⁸ BH 1986. 14. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 136/1984. sz.)

perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 51. §-a a) pontjának első fordulata⁶⁹ szerint minősülő egységes pertársaságot képeznek.

A perbeli esetben e kötelező perben állás mindkét oldalon elmaradt, amely lényeges eljárási szabálysértésnek minősült, ezért a másodfokú bíróság az ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára utasította.

A másik kérelemmel kapcsolatban pedig megállapította, hogy kötelező a fenti személyek perben állása a személyhez fűződő jog sérelmével kapcsolatban is, hiszen amennyiben a bíróság a felperest egy név szerepeltetésétől eltiltaná, és kötelezné arra, hogy a darab szereplőjének nevét változtassa meg, ez a szerzőtársakra is kihatna. Így e kérdést sem lehetett eldönteni a további felperesi szerzőtársak perben állása nélkül.⁷⁰

Más a helyzet azokban az eljárásokban, amikor a szerzők – akár személyhez fűződő, akár vagyoni jellegű – jogaik sérelme miatt kártérítés igényével fordulnak bírósághoz. Ezt a szerzőtársak bármelyike egyedül is megteheti az Szjt. 5. § (1) bekezdés szabálya alapján: „a szerzői jog megsértése ellen azonban bármelyik szerzőtárs önállóan is felléphet”. Az ilyen módon fellépő szerzőtárs viszont csak a saját munkájának az értéke fejében követelhet kártérítést. Ezt az eljárási szabályt a Legfelsőbb Bíróság egy másik, a BH 1991. 146. számú határozatában állapította meg, ahol egy dokumentumjáték sorozat szerzője követelt kártérítést művének jogosulatlan megváltoztatása (hanganyagának törlése) miatt. A szerző jogszerűen járt el akkor, amikor nem követelte a rendezőt és az előadóművészeket ért kár megtérítését.⁷¹

2.3.5. Megszűnés

A szerzők jogközössége addig áll fenn, amíg a szerzői jogi védelem, vagyis a szerzőtársaknak biztosított védelmi idő tart. A védelmi idő megszűnésével szűnik meg maga a szerzői jogon való közös jogosultság is. A védelmi időt mindhárom korábbi szerzői jogi törvényünk szabályozta, és a szerző életére, valamint halálától számított 50 évre terjesztette ki.

---

⁶⁹ Pp. 51. § Több felperes együtt indíthat pert, illetőleg több alperes együtt perelhető, ha: a) a per tárgya olyan közös jog, illetőleg olyan közös kötelezettség, amely csak egységesen dönthető el (...).

⁷⁰ BH 1992. 324. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 001/1991. sz.)

⁷¹ BH 1991. 146. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 754/1990/4. sz.)

A ma hatályos szabályozás alapja a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló európai uniós jogszabály: az Európai Parlament és a Tanács 2006/116/EK irányelve.⁷² Az irodalmi és művészeti művek védelmi idejét az irányelv függetlenné teszi a művek jogszerű nyilvánosságra hozatalától. Ehelyett a szerzői jogi védelem idejét a szerző életében és halála utáni (pontosan: a halálát követő év első napjától számított) 70 évben szabja meg. Szerzőtársak esetén az utoljára elhunyt szerzőtárs halálától számít a védelmi idő.⁷³

Az irányelvet jogharmonizációs kötelezettségünk miatt a magyar szerzői jognak is át kellett vennie: az Szjt. 31. § (1)-(2) bekezdései megfelelnek az irányelvnek. A szerzőtársakra vonatkozó szabály szerint tehát az utoljára elhunyt szerzőtárs halálát követő év első napjától számított 70 évig tart a védelmi idő, amely valamennyi szerzőtársra nézve egységes; továbbá független attól, hogy a közös mű részei felhasználhatóak-e önállóan, vagy nem.⁷⁴

Inkább csak elméleti felvetés, hiszen nem jellemző, de elvileg előfordulhat az az eset, amikor a szerzőtársak nem mindegyike ismert. Az ismeretlen szerzőjű műveknél a nyilvánosságra hozatal a védelmi idő kezdőpontja, vagyis az ilyen közösség esetén elvileg felmerülhet mindkét megoldás, de valószínűsíthető, hogy az ismert szerzőtárs halálától számít a védelmi idő. Ha időközben jelentkezik az addig ismeretlen szerzőtárs, és az ő halála később következik be, akkor mégis az ő halála a kezdőidőpont.⁷⁵

---

⁷² Az eredeti változata a Tanács által 1993. október 29-én elfogadott 93/98/EGK irányelv a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról. A továbbiakban: Védelmi Idő Irányelv.

⁷³ Védelmi Idő Irányelv 1. cikk (1)-(2) bek.

⁷⁴ Gyertyánfy 2006. 188. o.

A régi Szjt. ebben a tekintetben csak a szerzőtársas művek esetén alkalmazta a védelmi idő meghosszabbítást, a társszerzős művekre nem. (Régi Szjt. 15. § (2) bek.)

A Legfelsőbb Bíróság már hivatkozott BH 1975. 411. számú döntése a régi Szjt. e szabályának jogpolitikai indokában azt látja, hogy „több szerző egységesnek ismert művét gyakran az egyik szerző kimagasló szellemi alkotása emeli ki az átlagos színvonalú művek közül.” Ezért indokolt, hogy a mű sikerét és időszerejét biztosító alkotás szerzője még védelemben részesüljön ugyanakkor, amikor a mű már elavult vagy eredetileg is csekélyebb értékű része még védelmet kap.

BH 1975. 411. (Legf. Bír. Pf. III. 21 027/1974. sz.)

⁷⁵ Szjt. 31. § (3) Ha a szerző személye nem állapítható meg, a védelmi idő a mű első nyilvánosságra hozatalát követő év első napjától számított hetven év. Ha azonban ez alatt az idő alatt a szerző jelentkezik, a védelmi időt a (2) bekezdés szerint kell számítani.

2.4. Az együttesen létrehozott művek

Az együttesen létrehozott művek (más néven: kollektív művek) kategóriájának bevezetésével a magyar jogrendszerben egy eddig nem látott megoldást hozott be az 1999-es Szjt.

A miniszteri indokolás a technikai fejlődés legújabb hullámai nyomán előtérbe került csoportos, kollektív munkával és jelentős beruházást igénylő berendezéssel és felszereléssel, a szervezett keretek között megvalósuló alkotó folyamatok terjedésével, és az így tevékenykedő szerzők nehéz nevesítésével; valamint külföldi példákkal magyarázza az új fogalom bevezetését.⁷⁶

A jogirodalomban ugyanakkor inkább negatív megítélésű ez az új típus. Gyertyánfy Péter szerint csak rontja a közös művek logikai rendszerét és terminológiai érthetőségét.⁷⁷ Ráadásul felmerül az a kérdés, hogy szükség van-e egyáltalán erre a kategóriára. A szoros értelemben vett közös művek kategóriái, a gyűjteményes művek szabályai, a filmalkotásokra és a szoftverekre vonatkozó rendelkezések és bírói gyakorlat nem sok alkalmazási teret engednek az új kategóriának.⁷⁸

Akkor beszélhetünk együttesen létrehozott műről, ha abban olyan módon egységesülnek a szerzők által alkotott részek, hogy az egyéni joggyakorlás lehetetlenné válik. Nem feltétel a mű részeinek elkülöníthetlensége, de ezek a részek egy olyan egységes egészzé állnak össze, ahol az egyes szerzők jogaikat nem tudják egyénileg, külön-külön gyakorolni.⁷⁹

Az együttes művé nyilvánítás nem a felek elhatározásától függ. A szerzőség és a szerzőt illető jogok tekintetében a törvény kógens, a felek tehát nem rendelkezhetnek úgy, hogy közös vagy összekapcsolt művük együttesen létrehozott mű.⁸⁰

Nehéz meghatározni, hogy milyen művek tartoznak e csoportba. Több külföldi jogrendszerben az adatbázisok tartoznak az együttesen létrehozott művek közé, a magyar jogban viszont a gyűjteményes művek között nyernek jogvédelmet. Felmerülhet a film együttes művé nyilvánítása is, ezt azonban az arra vonatkozó külön

---

⁷⁶ 1999. évi LXXVI. törvény indokolása, részletes indokolás a 6. §-hoz

⁷⁷ Gyertyánfy 2006. 50. o.

⁷⁸ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 55-56. o.

⁷⁹ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 55. o.

⁸⁰ Gyertyánfy 2006. 54. o.

rendelkezések zárják ki; és a filmszerzők műrészei egyébként is meghatározhatóak külön-külön. A szoftverek lehetnek kollektív művek, de csakis abban az esetben, amikor a szoftver fejlesztésében olyan mély munkamegosztás van, hogy az egyes alkotók alkotásnak tekinthető hozzájárulásaira vonatkozó jogok nem határozhatók meg külön-külön.⁸¹

Így a gyakorlatban az együttes művek alkalmazási köre igen szűk, csak abban az esetben lehetséges, ha más kategóriának nem felel meg. A jogalkotó egyetlen konkrét példát említ: a nemzeti szabványt. Ezenkívül egyes térképészeti művek esetén fordulhat elő, ilyen lehet például egy nagyon nagy területet ábrázoló, részletes és kisléptékű térkép. Továbbá műszaki-építészeti megoldások esetén, például egy felépítendő város, városrész részletesen kidolgozott kivitelezési terve, amely szintén jelentős kollektíva alkotása.⁸² Végül ilyen lehet egy nagy tudományos munka is, amelynek létrehozásával egy egész intézet foglalkozik.⁸³

A kollektív művek jellemzője, hogy nem a szerzők elhatározásából jönnek létre, a létrehozásukat kísérő alkotó munkát külső – a szerzők körén kívül eső – személy vagy szervezet kezdeményezi és irányítja. A művet nyilvánosságra is ez a befektető személy vagy szervezet hozza, saját nevében. A törvény a vagyoni jogok jogosultjaként fel is ruházza ezt a – jellemzően – jogi személy, vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság szervezetet. Ettől függetlenül az együttes mű szerzői továbbra is a megalkotásában részt vevő természetes személyek, csupán azok jogutódjaként, származékos alanyként válik a vagyoni jogok alanyává a megrendelő szervezet.⁸⁴

Együttesen létrehozott művek esetén a Védelmi Idő Irányelvvel összhangban a 70 éves védelmi idő nem a szerzők halálát, hanem az első – jogszerű – nyilvánosságra hozatalt követő év január 1-jén kezdődik.⁸⁵

---

⁸¹ Gyertyánfy 2006. 54-55. o.

⁸² Tattay 2007. 100. o.

⁸³ Szinger-Tóth 2004. 25. o.

⁸⁴ Sztj. 6. § (1) bek.

⁸⁵ Védelmi Idő Irányelv 1. cikk (4) bek.; Sztj. 31. § (5) bek.

3. Speciális szerzői művek

A különböző szerzői műtípusok között vannak olyanok, amelyeknél kifejezetten jellemző, hogy több személy közös alkotó munkájának eredményeként jön létre. Mindig ebbe a típusba tartoznak a filmalkotások (és más audiovizuális művek), tipikusan ilyen az általában több programozó által közösen alkotott szoftver, illetve ilyenek lehetnek építészeti alkotások is.

3.1. Filmalkotások

A film a szerzői mű rendkívül sajátos, speciális esete. Jelentőségét mutatja, hogy a szerzői jogi törvény már az 1. § (2)-ben, a műtípusok példálózó felsorolásában is említi, és részletszabályait külön fejezetben szabályozza (IX. fejezet: Filmalkotások és más audiovizuális művek).⁸⁶ Fogalmát az Szjt. 64. § (1) bekezdése határozza meg: a rögzítés és a hordozó módjától függetlenül ismeri el filmalkotásnak az olyan műveket, amelyet meghatározott sorrendbe állított mozgóképek hang nélküli, vagy hanggal összekapcsolt sorozatával fejeznek ki. Pédálózó felsorolással említi filmműfajokat: játékfilm, televíziós film, reklám- és dokumentumfilm, animációs és ismeretterjesztő film.

Több műtípusból áll össze, hiszen tartalmaz szöveget, képeket, képzőművészeti alkotásokat és zeneműveket is. Ezek szerzőinek munkájából, jellemzően lépcsőzetesen jön létre, hiszen például a filmre vétel szakasza, a rendező tevékenysége feltételezi a forgatókönyv meglétét.⁸⁷ Sajátossága is ebből fakad: kollektív tevékenység eredménye, ugyanakkor egységes alkotásként kerül a közönség elé.⁸⁸

3.1.1. A filmszerzők

A filmet a magyar jog közös, többszerzős műnek tartja, és mindazokat a természetes személyeket szerzőjének tekinti, akik a film egészének kialakításához alkotó módon járultak hozzá. A törvény így felsorolja a film rendezőjét és a film számára készült

---

⁸⁶ Sőt, külön törvényt is hozott az Országgyűlés a filmekről: 2004. évi II. törvény a mozgóképről (a továbbiakban: Filmtv.), de ez inkább a gazdasági, támogatási és hatósági eljárási szabályokról szól.

⁸⁷ Szinger-Tóth 2004. 24. o.

⁸⁸ Nótári 2010. 173. o.

irodalmi és zeneművek szerzőit mint a film szerzőit. A további példálózás helyett egy általános körnek biztosít szerzői minőséget: „mindazok, akik a film egészének kialakításához szintén alkotó módon járultak hozzá”.⁸⁹ A gyakorlatban ezért a felsoroltakon kívül szinte mindig filmszerzőnek tekintik a forgatókönyvíró, a koreográfust, és adott esetben az operatőrt, vágót is.⁹⁰

Valamennyi szerző esetén egyenként kell vizsgálni a szerzői minőséget; az nem formai, hanem tartalmi szempontoktól függ. Ezért az egyes alkotásoknál az adott filmet figyelembe véve kell mérlegelni, hogy szerzői tevékenységnek minősíthetőek-e bizonyos tevékenységek.⁹¹

A szerzői minőségnek feltétele tehát (a szerzői művek általános kritériumain – egyéni és eredeti jelleg – túl) az alkotó tevékenység, és a film egészéhez való hozzájárulás. Így még a film egy részében felhasznált irodalmi vagy zenemű (ilyen például egy elhangzó költemény, vagy egy betétdal) szerzője is csak akkor filmszerző, ha az illető műve a film lényegéhez tartozik, és egészének kialakításához alkotóan hozzájárul.⁹² Aki ennek a feltételnek nem felel meg, tehát csak egy filmben használt kisebb jelentőségű műnek a szerzője (pl. egy ruha vagy díszlet tervezője) a saját hozzájárulása tekintetében továbbra is szerző marad – erre utal a 64. § (2) bekezdés második mondata.⁹³

Sokszor perdöntő kérdés lehet, hogy ki számít szerzőnek egy-egy filmalkotásnál, ezért a Szerzői Jogi Szakértő Testület több esetben is erre keresi a választ. A 17/98-as szakvéleményében azt vizsgálta, hogy a túlnyomórészt fizikai munkavégzésre, felügyeletre, világosításra, látványtechnikára irányuló megbízások szerzői jogvédelem alá eső tevékenységre vonatkoznak-e. Az eljáró tanács szakértői véleménye szerint a világosító és a fővilágosítói tevékenység fizikai jellegű, nem járul hozzá alkotó jelleggel a filmekhez, és szerzői jogi védelem alá nem esik. A látványtervezői tevékenység azonban elvileg hozzájárulhat a film egészének alkotó jellegű kialakításához. A konkrét vizsgált esetben az SzJSzT nem tudott döntenit, de a látványtervezők elvileg minősülhetnek szerzőnek.

---

⁸⁹ Szjt. 64. § (2) bek.

⁹⁰ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 47. o.

⁹¹ Gyertyánfy 2006. 337. o.

⁹² Gyertyánfy 2006. 337. o.

⁹³ Szjt. 64. § (2) (...) E rendelkezés nem érinti a filmben felhasznált egyéb művek szerzőinek e törvényben biztosított jogait.

A szakvélemény tükröződik a jogalkalmazásban: bármennyire fontos is a feladatuk, nem válnak a film szerzőivé a kizárólag a film alkotásának technikai vagy szervezési, gazdasági háttérét biztosító személyek (így például a gyártásvezető sem).

Egy másik SzJSzT-vélemény a dokumentumfilmek szereplőinek szerzőségét vizsgálta. A 42/2000 számú döntés megállapította, hogy a dokumentumfilmben való egyszerű közreműködés nem alkotó hozzájárulás a film egészéhez. Az, hogy az illető személy csupán a témáját szolgáltatja a filmnek, illetve megjelenésével és megszólalásaival vesz részt a filmben, nem bír egyéni-eredeti és alkotó jelleggel, így nem keletkeztetett szerzői minőséget.⁹⁴

Később a Legfelsőbb Bíróság is vizsgálta a dokumentumfilmek szerzőségét, konkrét ügyben a riporterek tevékenységét. Az adott esetben egy, az 1956-os eseményeket követő deportálásokról készített dokumentumfilm szerzősége volt a vitatott. A BH 2004. 325. számú bírósági határozat megállapította, hogy riporteri tevékenység is lehet szerzői jogokat megalapozó alkotó tevékenység. Az adott, interjúkból álló filmhez ugyanis nem készült filmvázlat, forgatókönyv és más olyan írásos anyag sem, amely meghatározta volna, hogy a riporterek mikor, kitől, mit kérdezzenek, hogyan készítsék az interjút. A riporterek tevékenysége ezért ebben az esetben nem szervező, előkészítő vagy technikai részvételnek számított, hanem kifejezetten aktív, alkotó munkának, mely a film egészéhez is hozzájárult, hiszen az éppen a riporterek kérdései által irányítottan nyerte el tartalmát.

A riporterek szerzői minőségén az adott ügyben az sem változtatott, hogy a rendelkezésre álló nyersfilmből létrehozott másik dokumentumfilmben a riporterként tevékenykedők fizikai megjelenését vágás útján kiiktatták. A riporterek ettől függetlenül az új filmben is alkotó hozzájárulók, tehát szerzőségük is fennáll.⁹⁵

Más műfajoknál is előfordulnak speciális, az egyes műfajok jellegéből eredő kiemelt jelentőségű, szerzőséget megalapozó tevékenységek. A rajzfilmek esetében az 1996/99. sz. APEH iránymutatás sorolja fel a rajzfilmgyártás folyamatában résztvevőket, így pl. a

---

⁹⁴ Ugyanebben a szakvéleményben állapította meg a testület, hogy a fent idézett közreműködési szint a szomszédos jogi (előadóművészi) védelem megállapításához sem elég, mert a szerzői mű előadásában is csak közreműködik. SzJSzT 42/2000. számú szakvéleménye

⁹⁵ BH 2004. 325. (Legf. Bír. Pf. IV. 25.402/2002. sz.)

figuratervezőket, animátorokat (mint a figurák életre keltőit). Ám a rajzfilmeknél is egyedileg kell megítélni, mi éri el a szerzőséghez szükséges alkotó szintet.⁹⁶

A filmet tekintve e szerzők között is létrejön egyfajta jogközösség. A filmalkotás azonban sajátosan többszerzős mű, főszabályként nem sorolható be az általános szabályok között (a törvény 5-6. §-ában foglalt) egyik kategóriába sem (nem tisztán közös mű vagy összekapcsolt mű, és nem is együttesen létrehozott mű).

A filmszerzők közül a film gyártása során a rendező privilegizált szerző, hiszen – az előállítóval együtt – koordinálja a többi szerző munkáját, és meghatározza a mű egészének jellegét.⁹⁷ Egyes személyhez fűződő jogok gyakorlásában pedig a rendező egyedül képviseli a többi filmszerzőt. Ettől a szabálytól a szerzők egymás közötti megállapodásukban eltérhetnek.⁹⁸

3.1.2. A filmelőállító

A filmalkotásnál a jogok gyakorlása szempontjából sajátos módon meg kell különböztetnünk a szerzőket és másiktól a különböző vagyoni jogok gyakorlóját, tulajdonosát. A film ugyanis egy rendkívül költségigényes műtípus, ezért a szerzőkön kívül a törvénynek célszerű jogokkal felruházni azt is, aki biztosítja a film megvalósításához szükséges anyagi feltételeket. Erre a célra alkotta meg a jogalkotó a filmelőállító fogalmát.

Ez a megkülönböztetés a filmen való jogosultság megoszlását eredményezi. Létrejön tehát egyrészt a szerzők közössége mint a filmalkotás személyhez fűződő szerzői jogaival rendelkezők köre, másrészt az előállító mint a filmalkotás vagyoni jogaival (a filmalkotás felhasználására és a felhasználás szerzői engedélyezésére vonatkozó jogok) rendelkező jogalany.

A filmelőállító (idegen néven producer) fogalmát a törvény 64. §-a (3) bekezdése pontosan megfogalmazza: „az a természetes személy, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, aki vagy amely saját nevében

---

⁹⁶ Arra is rámutat az iránymutatást idéző 19/2004. számú SzJSzT vélemény, hogy az APEH iránymutatás adójogi és nem szerzői jogi oldalról közelítette meg a szerzőség kérdését, ezért a jogforrást csak orientáló jelleggel célszerű figyelembe venni.

⁹⁷ Gyertyánfy 2006. 337. o.

⁹⁸ Sztj. 65. § (3) bek.

kezdeményezi és megszervezi a film megvalósítását, gondoskodva ennek anyagi és egyéb feltételeiről.”⁹⁹ Azaz míg a szerzők csak természetes személyek lehetnek, a producernél nem feltétel még a jogi személyiség sem. (Sőt, a Filmtv. egyenesen kiveszi a természetes személyeket a filmelőállítói körből.¹⁰⁰)

Az előállító fogalmából az is következik, hogy a film előállítójának hitelt nyújtó, a gyártást szponzoráló személy, illetve a megrendelő nem számít producereknek.¹⁰¹

A szerzők a filmalkotás létrehozására kötött sajátos felhasználási szerződésben, az ún. megfilmesítési szerződésben főszabályként átruházzák a film előállítójára a filmalkotás vagyoni jogai közül a felhasználást és a felhasználás engedélyezését. (Ettől a felek eltérően rendelkezhetnek.) A szerzőktől a filmelőállító külön-külön kötött szerződésekkel szerzi meg az alkotásaikra vonatkozó jogot.¹⁰²

Az előállító és annak jogai nem érintik a film szerzőinek személyhez fűződő jogait. Sőt – mivel az előállítónak a saját érdekét is szolgálja azok tiszteletben tartása¹⁰³ – maga is felléphet azok védelmében.¹⁰⁴

3.1.3. Joggyakorlás

A filmalkotás akkor befejezett, ha mindkét fél, a szerzők és az előállító is elfogadja a végleges változatot (ez az ún. *Final Cut*, az utolsó vágás joga). Ez a véglegesítés a filmszerzők sajátos személyhez fűződő joga. Az ezzel létrejött befejezett film bármilyen egyoldalú megváltoztatása (hozzáadással, elhagyással, kicseréléssel, vagy más módon) már az integritáshoz való jogot sérti; arra csak a szerzők és az előállító egyetértése és együttes engedélye alapján van lehetőség.¹⁰⁵

Ezen jogosultságok gyakorlásában valósul meg – a szerzők nagy számára tekintettel – a rendező joga a szerzői oldal egyedüli képviselőjére. Ugyanakkor ezen esetekben – mivel

---

⁹⁹ Ez a szabály nem jelenti azt, hogy a filmelőállító csak a saját anyagi hozzájárulásával válhat producerré; a saját vagyona kockáztatása helyett sokszor inkább befektetőket keres a film előállítás költségeinek megelőzésére.

Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 46-47. o.

¹⁰⁰ Filmtv. 2. § 4. pont

¹⁰¹ Nótári 2010. 174. o.

¹⁰² Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 161. o.

¹⁰³ Gyertyánfy 2006. 340. o.

¹⁰⁴ Sztj. 65. § (4) bek.

¹⁰⁵ Sztj. 65. § (1)-(2) bek.

éppen a szerzők és az előállító közös döntése a cél – az előállító önmagában nem léphet fel a személyhez fűződő jogok védelmében.¹⁰⁶

A szerzőtársaknak az előállítóval való jogviszonyában többek között vagyoni kérdések merülnek fel. A szerzők vagyoni jogosultságuk alapján külön-külön díjazásra jogosultak az egyes felhasználási módokat illetően. Ezeket az előállító köteles megfizetni. Az előállító a bevételekről évente legalább egyszer köteles elszámolni a szerzőknek.¹⁰⁷

Ezeket túl is további jogaik és kötelességeik vannak a szerzőknek a filmelőállítóval szemben, közülük az egyik legfontosabb: utóbbi köteles a mű elfogadása után 4 éven belül a megfilmesítést elkezdni, ennek hiányában a szerzők felmondhatják a szerződést, és követelhetik az előleget és az arányos díjat is. Ugyanezek a rendelkezések alkalmazandóak akkor is, ha az előállító megkezdte ugyan a megfilmesítést, de ésszerű határidőn belül nem fejezi be.¹⁰⁸

Másik oldalról viszont az újrafilmesítés (*remake*) joga a filmelőállítónál van: az előállítás befejezésétől számított 10 éven belül csak az ő engedélyével köthető újabb megfilmesítési szerződés ugyanarra a műre; a rajzfilm vagy bábfilm ugyanazon jellegzetes figurájára; illetve – ilyen megegyezés esetén – a mű azonos figuráival készült folytatása (*sequel*) és előzménye (*prequel*) elkészítésére.¹⁰⁹

3.1.4. Merchandizing-felhasználás

A filmekkel kapcsolatos felhasználási formák közül jelentősége miatt meg kell említeni az ún. merchandizing-jogokat. Ez a film – jellemzően rajzfilm – egy-egy szereplőjének, vagy adott esetben egész arculatának reklámcélokra való felhasználását jelenti. Ilyen például egy rajzfilmfigura alakjával ellátott ajándéktárgy, amelynek értékét nyilvánvalóan növeli az adott karakter, így jogossá válik annak szerzője is az árucikkekből származó bevételek egy részére. Kérdések merülnek fel a film- és a film számára készült alkotások szerzői egymás közötti viszonyát illetően is.

Ezzel kapcsolatban tartalmaz rendelkezést a BH 1986. 363. számú bírósági határozat az ún. „Vuk-per”-ben. Ebben az animációs filmmel kapcsolatos perben a felperes – a

---

¹⁰⁶ Sztj. 65. § (3)-(4) bek.

¹⁰⁷ Sztj. 66. § (3), (5) bek.

¹⁰⁸ Sztj. 66. § (6) bek.

¹⁰⁹ Sztj. 66. § (8) bek.

regény írójának örököse – arra hivatkozott, hogy „a regény állatszereplőinek jól kidolgozott, rokonszenves jellemvonásai a rajzfilm állatfiguráiban kifejezésre kerültek, és a film sikerét, valamint az állatfigurákat ábrázoló termékek iránti érdeklődést meghatározták”. A Legfelsőbb Bíróság azt állapította meg, hogy a film alapjául szolgáló irodalmi mű néhai szerzője a film alkotójának (Szjt. 5. § (1) bekezdés szerinti) szerzőtársa; mert bár az irodalmi mű ebben az esetben ugyan nem a film céljára készült, de a film egészének kialakításához mégis alkotóan hozzájárult. A Legfelsőbb Bíróság leszögezte: „A filmben domináló képi megjelenítés a regénybeli történet által kapott tartalmat. A rendező által megrajzolt állatfigurák a regény szereplőinek jellemét, sajátos egyéniségét jelenítik meg, az állatfigurákat és magát a filmet a hozzájuk kapcsolódó történet tette rendkívül népszerűvé.”¹¹⁰

A szerzőtársi jogviszony alapján azonban a szerzőtársak csak együttesen rendelkezhetnek volna a művel, vagyis az író jogutódjának hozzájárulása nélkül az alperes felhasználó nem volt jogosult a merchandizing tevékenység folytatására.

A megfilmesítési szerződéssel pedig önmagában nem szerzett jogot a filmelőállító a filmben felhasznált művek önálló nyereségforrásként való hasznosítására. A filmgyárnak az ilyen másodlagos felhasználásra csak a szerzőkkel erről kötött külön szerződés alapján lett volna lehetősége.

A jogvitában ezért a Legfelsőbb Bíróság a néhai író jogutódjának megítélte a merchandizing tevékenységgel elért bevétel egy részét.¹¹¹

Gyertyánfy Péter szerint az ítéletből arra következtethetünk, hogy a perbeli esetben nem a filmet, hanem a filmbeli figurát használták fel másodlagos módon. A rajzoló pedig az író művét származékos műként használta fel, átdolgozta. Ezért marad érintetlen a figura eredeti szerzőjének, tehát az írónak a joga – még akkor is, ha a rajzot önmagában, az ő általa kitalált név nélkül használták fel. A film egyéb szerzői pedig az ítélet után sem formálhatnak jogot a merchandizing bevételek részére, hiszen nem az ő művüket használták fel.¹¹²

---

¹¹⁰ BH 1986. 363. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 138/1985. sz.)

¹¹¹ BH 1986. 363. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 138/1985. sz.)

¹¹² Gyertyánfy 1987. 156. o.

Az új Szjt. 16. § (3) bekezdése pedig normatív szintre emelte ezt a joggyakorlatot: „A szerzőt megilleti a műben szereplő jellegzetes és eredeti alak kereskedelmi hasznosításának és az ilyen hasznosítás engedélyezésének kizárólagos joga is.”

3.1.5. Megszűnés

Filmalkotás esetében is a védelmi idő elteltével szűnik meg a szerzők jogközössége. Vitathatatlan, hogy a sokszerzőség miatt erről külön szabályozás szükséges.

Az 1969-es Szjt. ötven éves védelmi időt rendelt alkalmazni, aminek kezdete – a szerzők nagy számára tekintettel logikus módon – a film bemutatásának időpontja volt. Ebben hozott jelentős változást a már hivatkozott új európai Védelmi Idő Irányelv. Az EK irányelv kimondja, hogy a filmek (és az audiovizuális művek) szerzőjének a főrendezőt kötelezően tekinteni kell, de a tagállamok számára lehetővé teszi további személyek szerzőtársként való megjelölését is¹¹³ – ahogy láttuk, a magyar jog ezt meg is teszi.

A védelmi időt a film esetében is az utoljára elhunyt szerző halálától számított 70 évben határozza meg; azt viszont, hogy melyik szerzői kör utoljára elhunyt tagjáról van szó, nem bízta a tagállamokra, egységesen határozza meg. A konkrét felsorolás: a főrendező, a forgatókönyvíró, a dialógus szerzője és a kifejezetten a filmalkotás vagy audiovizuális mű számára írt zene szerzője; függetlenül attól, hogy azok (az adott tagállamban) szerzőtársként vannak-e feltüntetve.

A magyar jogban ebből származóan van egy összeütközés: az irányelvet ugyanis nem szó szerint vette át, hiszen a hatályos Szjt. szerint a „filmalkotás védelmi idejét az utoljára elhunyt szerzőjének halálát követő év első napjától kell számítani”.¹¹⁴ És mivel a magyar filmeknek az irányelv által felsoroltakon kívül is lehetnek szerzői, rendkívül nehézé válik a védelmi idő kezdetének megállapítása, bár elvileg a számításánál csak az irányelv által felsorolt szerzőket lehetne figyelembe venni.

A védelmi idő meghosszabbítása és a számítás kezdetének megváltozása 1999. szeptember 1-jével eredményezhetett olyan eseteket, amikor még védett filmek kikerülnek a védelem alól, illetve már nem védett filmek visszakerülnek a szerzői jogi

---

¹¹³ Védelmi Idő Irányelv 2. cikk (1) bek.

¹¹⁴ Szjt. 31. § (6) bek.

védelemben.¹¹⁵ A záró rendelkezések között ezt az elméleti problémát a szerzett jogok védelmében feloldják a törvény 108-109. §-ában foglalt átmeneti rendelkezések.

3.2. Szoftverek

A számítógépes programok (szoftverek) a digitális korszak, a XX-XXI. század fordulója információs társadalmának nagy technológiai újdonságai, emiatt és nagy gazdasági jelentőségük okán is indokolt, hogy kicsit bővebben kitérjünk szabályozásukra.

A szerzői jog kapcsolata a számítógépekkel alapvetően több helyen is felmerülhet: vizsgálatot igényel az eljárási rendszerek és a programok, a gépben tárolt művek és adatok, továbbá a gép segítségével alkotott művek tekintetében is.¹¹⁶

3.2.1. A szoftverek jogi jellege

A szoftverek olyan szellemi alkotások, amelyeknél kifejezetten jellemző, hogy több személy közös alkotó munkájának eredményeként, speciális közös műként jönnek létre.

Jogi védelmüket a programok kifejlesztésének magas költségei, azok nagy forgalmi értéke, ezzel együtt pedig könnyű és gyors másolhatósága tette szükségessé.¹¹⁷

A szoftver sajátos műfajta: a szerzői alkotások műnemei közül tisztán egyikbe sem sorolható be, mégis leginkább a tudományba, illetve a (szak)irodalomba lehet vonni őket.¹¹⁸

A szoftver felhasználói célja maga a működés. Emiatt a funkcionalitás miatt az alkotásnak egy darabig a szabadalmi oltalomnál keresték a védelmét. Ám maga a mű nem műszaki megoldás, hanem elméleti alkotás, ezért végül a szerzői jogvédelem körében került szabályozásra.¹¹⁹

---

¹¹⁵ Gyertyánfy 2006. 189-190. o.

¹¹⁶ Gyertyánfy Péter: A számítógépes eljárási rendszer (software) összehasonlító szerzői jogi vizsgálata. = Jogtudományi Közlöny, 1982/7, 491. o.

¹¹⁷ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 48. o.

¹¹⁸ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 49. o.

¹¹⁹ Szinger-Tóth 192. o.

Már az 1970-es években kimondta egy bírósági ítélet, hogy az egyéni-eredeti jellegű szoftverek a szerzői jogi törvény védelme alá tartoznak.¹²⁰ Ez a jogértelmezés 1983-ban emelkedett jogszabályi szintre a Vhr. módosításakor (15/1983. (VII. 12.) MM rendelet). 1999-ben az új Szjt.-be már külön fejezetként bekerült.

A törvény már a szerzői alkotások felsorolásában is nevesíti: az Szjt. 1. § (2) bekezdés c) pontja alapján szoftver a számítógépi programalkotás és a hozzá tartozó dokumentáció is. Ezeknek akár forráskódban, akár tárgykódban vagy bármilyen más formában rögzített valamennyi fajtáját is védeni rendeli, ideértve a felhasználói programot és az operációs rendszert is.

A szoftver védelmének további feltétele a használhatóság – ez csak akkor valósul meg, ha végleges alakja gép által olvasható formában jelenik meg.¹²¹

A szerzői jogi védelem a kifejezési formára vonatkozik,¹²² azaz az általános szerzői művekhez hasonlóan itt sem képezik az oltalom tárgyát¹²³ a csatlakozó felületek alapját képező ötletek (például a programnyelvek alapját képező gondolatok) és matematikai műveletek (ideértve az algoritmusokat) sem.¹²⁴

3.2.2. A szoftverek szerzői

A szoftvereket más jelleggel szabályozza az Szjt., mint pl. a filmalkotásokat. Nem határoz meg precíz fogalmat, nem rendezi a szoftver mint mű szerzőinek pontos körét, inkább az általános szabályok megfelelő használatára utaló szabályokat alkalmaz.

A szoftverek szabályozásában nagy jelentősége van egy európai uniós jogszabálynak, az ún. „Szoftver Irányelv”-nek. Ezt hosszas előkészítés és várakozás után 1991. május 14-én, 91/250 számmal fogadta el a Tanács; ennek a ma hatályos, kodifikált változata az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve a számítógépi programok jogi védelméről.

---

¹²⁰ Fővárosi Bíróság 25.P.27.228/1972. – hivatkozva: Szinger-Tóth 192. o.

¹²¹ Tattay 2007. 225. o.

¹²² Tattay 2007. 225. o.

¹²³ Az Szjt. 58. § (1) bekezdés 1. § (6) bekezdésére utaló szabálya alapján.

¹²⁴ A csatlakozó felületek (interface) kiemelése azért fontos, mert ezeken keresztül teremthető meg a hardverekkel és más szoftverekkel történő együttműködés. Az ezekben az esetekben biztosított kizárólagos szerzői jog megakadályozhatná más önálló szoftverek fejlesztését, és ezzel versenyjogilag erőfölénnyel való visszaélés valósulhatna meg.

Gyertyánfy 2006. 305-306. o.

Az irányelv szerint a szerzői jogi védelem megállapításához csak egy feltétel alkalmazható: a szerző saját, eredeti szellemi alkotása kell, hogy legyen.¹²⁵ Nem alkalmazható semmilyen egyéb kritérium az oltalomképeség megállapításánál, így minőségi vagy esztétikai korlát sem. Ez bevonta a védett szellemi alkotások körébe gyakorlatilag valamennyi számítógépes programot, amely egyértelműen mutatja, hogy mennyire fontosnak tartotta a jogalkotó a szoftverek védelmét.¹²⁶

A szoftverek szerzői körét a számítógépes programot létrehozó természetes személyben vagy természetes személyek csoportjában határozza meg az irányelv (illetve a tagállamok engedhetik jogi személy szerzőségét is). Közös létrehozás esetén ezeket a személyeket a kizárólagos jogok együttesen illetik.¹²⁷

A hatályos magyar törvény a szerzőket *expressis verbis* nem fogalmazza meg, de az általános szabályokból következően a szerzői jog alanya a szoftvert megalkotó természetes személy, vagyis aki a programot létrehozta.

3.2.3. A jogközösség típusai

Több szerző által közösen írt számítógépes program elvileg bármely többszerzős típusba sorolható: szoftver előfordulhat származékos, gyűjteményes, közös és együttesen létrehozott műként is.¹²⁸

Számos példát találunk arra, amikor a szoftverfejlesztésben olyan mély a munkamegosztás, hogy az egyes alkotók hozzájárulásaira vonatkozó jogokat egy bizonyos fejlesztési időn, illetve cikluson túl már nem lehet külön-külön meghatározni.¹²⁹ Ilyenkor ezek szoros értelemben vett közös műnek, vagy együttesen létrehozott műnek minősülhetnek.

Gyakrabban előfordul az az eset, amikor a számítógépes programalkotás egyes részei külön, önállóan is futtathatóak a számítógépen. Ezekben az esetekben a szerzőtársak

---

¹²⁵ Szoftver Irányelv 1. cikk (3) bek.

¹²⁶ A szabályozás előtt ugyanis kvalitatív szabályokat alkalmaztak a legtöbb tagállamban; Németországban például a Szövetségi Bíróság gyakorlata korábban a szoftverek 95 %-ánál nem állapította meg a védelmet. Ezért is volt a szoftveripar számára jelentős lépés az irányelv elfogadása. Thomas Hoeren: A szoftverek szerzői jogi oltalomképeségének kérdése. = Magyar Jog, 1992/5, 320.o.

¹²⁷ Szoftver Irányelv 2. cikk (1)-(2) bek.

¹²⁸ Gyertyánfy 2006. 48. o.

¹²⁹ Dósa Imre (lektor): Az informatikai jog nagy kézikönyve. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2009. 236. o.

önállóan gyakorolhatják az adott részre kiterjedő jogait, ezek a szoftverek tehát az összekapcsolt művek körébe vonhatók.¹³⁰

A szoftverek hazai szabályozásában nemcsak a számítógépes programalkotás, hanem a hozzá tartozó dokumentáció is védelem alatt áll.¹³¹ Ennek alkalmazásával kapcsolatban a Legfelsőbb Bíróság hozott egy precedens értékű, azóta is sokszor hivatkozott szabályt, amely irányadó a számítógépes programok jogi védelméről. „A Legfelsőbb Bíróság már több korábbi eseti döntésében rámutatott: a törvény idézett rendelkezésének tárgyi hatálya nem szűkíthető csupán a meglévő programokra és az ezekhez kapcsolódó dokumentációkra. A jogalkotó »hozzájuk tartozó« szóhasználata a dokumentáció és program olyan kapcsolatát juttatja kifejezésre, mely szerint az előbbinek a megalkotása szükségképpen az utóbbinak a létrehozására irányul, de tényleges létrejötte nem előfeltétele a dokumentáció önálló szerzői jogi védelmének. A számítógépi programfejlesztő folyamat egyes elkülöníthető szakaszai is létrehozhatnak tehát olyan önálló alkotásokat, amelyek külön-külön szerzői jogi oltalomban részesülhetnek.” (BH 1993. 545.)¹³² Ezen korábbi fázisok önálló művi szintje tehát független attól, hogy azokból utóbb program születik-e, arra elvileg alkalmasnak kell lennie.¹³³

3.2.4. A vagyoni jogok

A szoftverre vonatkozó vagyoni jogokat a törvény 58. § (3) bekezdése a gazdasági élet igényeinek engedve átruházhatóvá teszi, ezt alapvetően a munkáltatóra való átruházásnál alkalmazzák. A programokat ugyanis – főleg napjainkban – szinte minden esetben szolgálati alkotásként hozzák létre, a nagy szoftvercégeknél a programozók munkaviszony keretében készítik azokat. Ilyenkor a nagyszámú – gyakran többszázas nagyságrendű – szerzők önálló joggyakorlására nincs mód, az esetre a munkaviszony keretében alkotott művek szabályai vonatkoznak, a munkáltatóra nézve még kedvezőbben. A munkaköri kötelezettség teljesítésével létrehozott szoftver szerzői nem

---

¹³⁰ Dósa 2009. 237. o.

¹³¹ Sztj. I. § (2) bek. c) pont

¹³² Legf. Bír. Pf. IV. 20 089/1993/4. sz.

¹³³ Ezt egy korábbi határozat mondta ki először: Legf. Bír. Pf. III. 20. 197/1985/14.

jogosultak külön díjazásra, sem a műhöz kapcsolódó felhasználási jogok gyakorlásának a munkáltató másnak történő átengedése, sem a vagyoni jogok átruházása esetén.¹³⁴

Maga a munkáltató (a szoftverfejlesztő cég) ugyanis kifejezetten azzal a céllal működik, hogy a munkaviszonyban előállított szoftvereket a piacon értékesítse, és ezzel jövedelemre tegyen szert. A szerzői jogdíjak fizetése így méltánytalan lenne, indokolatlanul korlátozná a munkáltató vagyoni érdekeit.¹³⁵ A Szoftver Irányelv is fokozottan védi a munkáltató pozícióját, hiszen a 2. cikk (3) bekezdése szerint – eltérő megállapodás hiányában – az kizárólagosan jogosult a program valamennyi jogának gyakorlására.

3.2.5. A szoftverek egyéb szerzői jogi vonatkozása

Végül a többszerzős művekre utalóan megemlíthető a szoftverek speciális átdolgozása: az eredeti programnyelvtől eltérő programnyelvre történő átírás (mint speciális fordítás) származékos művet hoz létre, az eredeti program szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül.¹³⁶

A szerzői művek és a számítógépek kapcsolatának pedig egy érdekes együtt járásának tekinthető az a szerzőtársi kapcsolat, amikor az eredeti szerző művének létrehozása a számítógép közbejöttével történik. Ha az alkotás és a programozás egy személy tevékenysége, akkor egyértelmű a helyzet. Ha azonban – például az alkotó művész nem ért a számítógépekhez – a programozó hozzájárulásával fejeződik be a programalkotás, akkor az egyedi eset szerint elbírálva megillesheti a szerzőtársi minőség.¹³⁷

---

¹³⁴ Szjt. 58. § (4) bekezdés utaló szabálya a 30. § (3)-(4) bekezdés rendelkezéseinek hiányára.

¹³⁵ Dósa 2009. 311. o.

¹³⁶ Szjt. 58. § (2) bekezdés 4. § (2) bekezdésre utaló szabálya.

¹³⁷ Pálos György: Szerzői jogilag védett művek és a számítógép. = Jogtudományi Közlöny, 1988/2, 81. o. Természetesen ez gyakoribb eset volt az 1980-as években, amikor még a számítógépes szakértelem nem volt mindennapi. Pálos György is 1988-as tanulmányában említi ezt a sajátos esetet, ami elvileg természetesen ma is előfordulhat.

3.3. Építészeti alkotások

Szintén jellemzően többszerzős műveknek számítanak a műszaki, különösen az építészeti alkotások. Néhány gondolat erejéig érdemes az ilyen műveken fennálló szellemi jogközösséget is megvizsgálni.

Az építészeti alkotásoknak mindig szerzője a tervező (az ún. műépítész), akár papír, akár makett formájában rögzítette elképzeléseit.¹³⁸ Korábban egyedül csak ő számított szerzőnek. (A régi Szjt. kifejezett rendelkezése alapján ezt elvi határozat is kimondta.)¹³⁹ Az utóbbi évtizedekben viszont nemcsak maga az épület minősül szerzői jogi értelemben műnek, hanem az adott terület, tér kialakítása is, így az úgynevezett szakági tervezők munkája is szerzőségi elismerést nyert.¹⁴⁰ Így az adott építészeti műtől függően szerzői jog illetheti a táj- és kerttervezőket, a belsőépítészeket, de akár a technológiai tervezőket is.¹⁴¹

A szerzőséghez feltétel, hogy a törvény által előírt egyéni alkotó tevékenység fennálljon. A tervezés munkafolyamatában részt vevő több ember között vannak, akik nem alkotó jelleggel vesznek részt a csoportos munkában. Ide tartoznak a műszaki kivitelező segédek és munkások: a szerkesztők, rajzoló, műszaki vezetők és műszaki ellenőrök. Az ő közreműködésük természetesen nem elég a szerzőtársi minőség megállapításához.

A műszaki tervezés körében gyakran előfordul a szerzőtársi konstrukció mindkét fajtája: általában az azonos szakági szerzőtársak között az 5. § (1) bekezdés szerinti klasszikus szerzőtársas közös mű, míg az egyes szakágak képviselői között (pl. egy épület külső és belsőépítészeti kialakítása) jellemzőbbek az összekapcsolt művek (a régi társszerzői viszony).¹⁴²

Az építészeti műveket illetően különösen nagy jelentőséggel bírnak a megrendelők, hiszen sok esetben ötleteikkel, elképzeléseikkel meghatározzák az építészeti alkotás kereteit. Az ötlet maga azonban még nem elég a szerzői jogi védelemhez, így ők csak

---

¹³⁸ Bakos Kitti – Nótári Tamás: Szellemi tulajdon – építészeti alkotás. Szeged, Lectum Kiadó, 2011. 44.

¹³⁹ EBH 2000/382. – hivatkozva: Bakos-Nótári 2011. 44. o.

¹⁴⁰ Csillag György: Az építészeti alkotások szerzői jogi oltalma. Budapest, Építésügyi Tájékoztatási Központ, 1987. 56. o.

¹⁴¹ Ez utóbbira Csillag György példaként hozza a párizsi Pompidou Központot, ahol az épületgépészeti szakági tervező járult hozzá a tér eredeti újjáalakításához. Csillag 1987. 56. o.

¹⁴² Csillag 1987. 58. o.

abban az esetben minősülhetnek szerzőtársnak, ha elképzeléseikkel önálló, individuális alkotó jelleggel befolyásolták és determinálták a tervezési folyamatot.¹⁴³ Ez különösen akkor valósul meg, ha megrendelőként írásban és rajzban is kifejtik és megformálják elképzeléseiket, és esetleg csak szakképzettség és tervezési jogosultság hiányában nem kaphatnának engedélyt az általuk készített tervlapra.¹⁴⁴

Bevett szokás és ezért gyakran előfordul, hogy a tervlapokon mindazoknak a nevét feltüntetik, akiknek valamilyen közük volt annak elkészítéséhez, így többek között a rajzoló is, aki pedig nem minősül szerzőnek. Ebből tehát nem lehet visszakövetkeztetni az alkotó szerzőségére, így ebben az esetben nem az ő név feltüntetéséhez való joga valósul meg.¹⁴⁵

Amennyiben az építészeti művet nem a tervező, hanem külön személy kivitelezzi, akkor a kivitelező (a tervezővel kötött megállapodás hiányában) nem válik szerzővé, szerzőtárssá. A terveknek megfelelő kivitelezés esetén ugyanis hiányzik esetében az új, egyéni-eredeti jellegű tevékenység. Ilyen esetet vizsgált a Szerzői Jogi Szakértő Testület is, mely 4/2005-ös véleményében kimondta, hogy a kivitelező részéről az anyagvizsgálat és a gyakorlati megoldások tekintetében az ötletadás nem elegendő a szerzőtárssá váláshoz.¹⁴⁶

Abban az esetben viszont, ha az épület nem pontosan a terv szerint épül meg, hanem módosítások szükségesek, és ezeket a változtatásokat a tervező, művezető vagy építésvezető végzi, akkor ők – feltéve, hogy ez nem szerződéses kötelezettségük – szerzőtársak lehetnek.¹⁴⁷

További jellemzője a műszaki és építészeti terveknek, hogy fokozatosan, lépcsőzetesen egymásra épülve jönnek létre. Így felmerül a kérdés, hogy a szerzők között van-e akarategység. Ha az megvan, akkor – az időbeli eltolódás ellenére – fennállhat a szerzőtársi viszony, annak hiányában viszont csak átalakításról, és így származékos művekről lehet szó.¹⁴⁸

---

¹⁴³ Gyertyánfy 2006. 360. o.

¹⁴⁴ Csillag 1987. 62. o.

¹⁴⁵ Csillag 1987. 58. o.

¹⁴⁶ Igaz, hogy a konkrét esetben már az is problémát jelentett, hogy a kivitelező nem természetes személy volt. SzJSzT 4/2005-ös szakvélemény.

¹⁴⁷ Ezt a Szerzői Jogi Szakértői Testület egy másik véleményében mondta ki: SzJSzT 25/07/2.

¹⁴⁸ Csillag 1987. 59-60. o.

Végül – mivel viszonylag gyakran felmerül – érdemes megemlíteni, hogy az építészeti alkotások alapulvételével létrejövő műveket mint származékos műveket is védi a törvény. Az ilyen művek esetében nemcsak az eredeti építészeti alkotás tervezője, hanem az épületről készült makett vagy fotóművészeti alkotás készítője, valamint az ismeretterjesztő könyv írója, vagy szerkesztője is élvezi a szerzői jogi oltalmat.¹⁴⁹

---

¹⁴⁹ Bakos-Nótári 2011. 46. o.

IV. Iparjogvédelem

Az ipari tulajdon jogi védelme már a középkorban gyökerezik: 1474-ben a Velencei Dekrétum kizárólagos védelmet biztosított a feltalálóknak. 1624-ben Angliában kiadták az első szabadalmi törvényt, a Statute of Monopolies-t. Ezt követték a XVIII. században a nyugat-európai országok és az Egyesült Államok szabadalmi törvényei; ezzel egy időben pedig – Franciaország élen járásával – a védjegyek és az ipari minták oltalmáról szóló első kodifikációk.¹⁵⁰

Az iparjogvédelemben is szükségessé vált kétoldalú és sokoldalú nemzetközi egyezmények létrehozása. A legjelentősebb univerzális megállapodás az ipari tulajdon oltalmára 1883. március 20-án létesült Párizsi Uniós Egyezmény (a továbbiakban: PUE).¹⁵¹ E szerződés kiterjed a szabadalom, a használati minta, az ipari minta, a gyári vagy kereskedelmi védjegy, a szolgáltatási védjegy, a kereskedelmi név, a származási jelzés vagy eredetmegjelölés oltalmára, és a tisztességtelen verseny elleni védekezésre is.¹⁵² A PUE a közös oltalommal kapcsolatban nem rendel alkalmazni konkrét szabályt, meghagyja a szabályozást a tagállamoknak.

1. Szabadalmi oltalom

1.1. Története

Magyarországon a szabadalmi jog területén is viszonylag későn született meg az első önálló kodifikáció (1810-ben még az osztrák császári szabadalmi páatens hatályát terjesztették ki Magyarországra)¹⁵³, az 1895. évi XXXVII. törvénycikk. A jogszabály már szabályozta a tulajdonostársak saját részeit fölötti szabad rendelkezését, és azt a

---

¹⁵⁰ Tattay 2007. 19-21. o.

¹⁵¹ Magyarország 1909-ben lett a tagja. Hatályos szövegét kihirdette az 1970. évi 18. törvényerejű rendelet.

A szerződésnek 174 tagja van, a 2012. október 15-i állapot szerint.

<http://www.wipo.int/treaties/en/documents/pdf/paris.pdf>

¹⁵² PUE 1. cikk (2) bek.

¹⁵³ Tattay 2007. 22. o.

szabályt is, hogy 3. személynek csak közös egyetértéssel engedélyezhető a felhasználás.¹⁵⁴

1969-ben a szocialista újraszabályozás érintette a szabadalmi jogot is, ennek keretében született meg az 1969. évi II. törvény (a továbbiakban: régi Szt.). A közös szabadalmat és a közös szabadalmi igényt érintő normák (16. §) gyakorlatilag a ma hatályos szabályokkal megegyeznek, így már ekkor megtalálható volt többek között az elővásárlási jog intézménye is.

Az 1990-es években a társadalmi-politikai rendszerváltás, a piacgazdaságra való átállás, a felgyorsuló technológiai fejlődés és a nemzetközi jogi környezet indokoltá tette a szabadalmi törvény rekodifikációját is. 1996. január 1-jén lépett hatályba a – változtatásokkal ma is hatályos – 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról (a továbbiakban: Szt.).

1.2. Általános szabályok

A törvény szerint szabadalmaztatható minden új, feltalálói tevékenységen alapuló, iparilag alkalmazható találmány a technika bármely területén.¹⁵⁵ A szabadalom a feltalálót vagy jogutódját illeti meg.¹⁵⁶

Ha többen egymástól függetlenül alkották meg a találmányt, a szabadalom azt a feltalálót vagy jogutódját illeti meg, aki a találmányt korábbi elsőbbséggel jelentette be, feltéve, hogy e korábbi elsőbbségű bejelentést közzéteszik vagy annak tárgyára szabadalmat adnak.¹⁵⁷

---

¹⁵⁴ 1895. évi XXXVII. törvénycikk 11. § Ha a szabadalom több személynek adatott vagy többekre átruházott, ezek, a mennyiben más megegyezés nem történt, egyenlő részek szerinti tulajdonostársaknak tekintendők. Mindenik tulajdonostárs szabadon rendelkezhetik saját része fölött, s a szabadalmat a 8. § értelmében használhatja. Harmadik személynek a gyakorlatbavételi és használati jog csak a társtulajdonosok közös egyetértésével engedélyezhető.

¹⁵⁵ Szt. 1. § (1) bek.

¹⁵⁶ Szt. 8. § (1) bek.

¹⁵⁷ Szt. 8. § (4) bek.

1.3. A közös oltalom szabályai

1.3.1. Feltalálótársak, szabadalmastársak

Találmányok szabadalmi oltalmán fennálló közös tulajdon keletkezik több feltaláló közös találmányára, melyre szabadalmi oltalmat kaptak. A legnagyobb eltérés a szerzőtársi kapcsolat létrejöttéhez képest, hogy itt ez nem önmagától jön létre, hanem szükséges hozzá az oltalom megadása. Amennyiben a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (korábban: Magyar Szabadalmi Hivatal) a kritériumok vizsgálata után megadja a szabadalmat, az oltalom konstitutív hatállyal keletkezik, a bejelentés napjára visszaható hatállyal. A szabadalmat ezután bejegyzik a szabadalmi lajstromba (de ennek nincs konstitutív, csak legitimáló és közbizalmi hatása).¹⁵⁸

Szintén természetes személyek által jöhet létre. Fontos alapkövetelmény, hogy feltalálótárssá csak akkor válnak a közreműködő személyek, ha valamennyien alkotó jellegű tevékenységgel vesznek részt a találmány létrehozásában. Ennek a határvonalnak a meghúzását is a bírói gyakorlat alakította ki. A Legfelsőbb Bíróság néhány határozata alapján az ötletadásnak, a rutinjellegű segítségnek, az „advocatus diaboli” szerepének, az ellenőrzésnek, a menedzselésnek, stb. nem lesz eredménye a feltalálótársi minősítés.¹⁵⁹ A feltalálótársak között a közreműködés alkotói jellegű része dönti el a szerzőségi arányokat is.

A kombinációs találmány – amelynél a találmányi megoldás ismert szerkezeti elemek együttalkalmazásának (kombinációjának) a módjában valósul meg – esetében a társszerzőség szabályait a Legfelsőbb Bíróság a BH 1983. 230. számú határozatában állapította meg. Eszerint a társszerzőség megállapítására irányuló jogvita eldöntésénél nem az a döntő, hogy a terméknek (az adott esetben a patenzáras kuktának) mint a találmány tárgyának az előállításánál kinek a javaslatára milyen szerkezeti elemeket használtak fel, hanem az, hogy magának a találmánynak mint megoldásnak a megalkotásában kinek volt része. Az újítási javaslat önmagában tehát nem elegendő a társszerzőség megállapításához.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 232. o.

¹⁵⁹ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 201. o.

¹⁶⁰ BH 1983. 230. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 416/1982. sz.) (PJD X. 56.)

1.3.2. Jogi forma

A szabadalmi oltalom létrejöttével egy sajátos közösség alakul meg. A szabadalmi oltalmon fennálló közös jogosultság sem jogalany, vagy vagyonközösség. A formáció jellege alapján leginkább a közös tulajdonhoz hasonlít. A legtöbb belső és külső jogviszonyában, döntéshozatalában, eljárásában egyértelműen ennél a szellemi alkotásfajtnál alkalmazhatóak legjobban a dologi jogi közös tulajdon szabályai.

Közös szabadalom fennállhat alkalmazott és szolgálati találmányon is.¹⁶¹ Sőt elvileg annak sincs akadálya, hogy egy találmányra vonatkozó szabadalom tekintetében olyan szabadalmastársak osztozzanak, akik közül egyesek szolgálati jogosultként, mások más jogcímen szerezték ezt a jogot, akár eredetileg, akár jogutódlás folytán (például úgy, hogy az egyik szabadalmastárs szabadalmi hányadáról lemondott, s azt társai szerezték meg).

A szabadalomnál tehát nem mindig csak a feltalálók a szabadalomra jogosultak, hiszen a szabadalmi igény, a feltalálók joga vagyoni természetű jogosultság, megilletheti jogutódját is. A szabadalom tehát – és a szabadalmi igény is – szabadon átruházható és örökléssel is átszállhat; megterhelésére is van lehetőség.¹⁶² Az ún. licencia-szerződéssel az engedélyezett is jogosulttá válik.

1.3.3. Jogok és kötelezettségek

A szabadalommal kapcsolatos költségek a szabadalmastársakat részesedési hányaduk arányában terhelik. Ezeket a költségeket az önállóan eljáró szabadalmastárs követelheti társaitól. A költségek megtérítésének felhívás utáni megtagadására a törvény sajátos szankciót határoz meg: a mulasztó társ hányadának átruházását követelheti a költségeket viselő szabadalmastárs.¹⁶³

---

¹⁶¹ Sztv. 9. § (1) Szolgálati találmány annak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki.

(2) Alkalmazotti találmány annak a találmánya, aki, anélkül, hogy ez munkaviszonyból eredő kötelessége lenne, olyan találmányt dolgoz ki, amelynek hasznosítása munkáltatója tevékenységi körébe tartozik.

¹⁶² Szt. 25. § (1) bek.

¹⁶³ Szt. 26. § (7) bek.

A felmerülő költségek nagy része a szabadalmastársak alapvető kötelezettségeiből erednek: a találmány feltárásából és hasznosításából, illetve az oltalom fenntartásából. A fenntartási díj befizetésének elmulasztására az oltalom megszűnése a szankció.

A szolgálati találmányok esetében díjazás jár: a feltalálót találmányi díj illeti meg, melyet a hasznosító szabadalmastárs fizet társainak. A hasznosítás engedélyezésével a jogszerző átválthatja a díjfizetést, vagyis a főszabálytól e kérdésben eltérhetnek a szabadalmastársak.¹⁶⁴

Valamennyi szabadalmastársat természetesen megilletik a feltaláló személyhez fűződő és vagyoni jogai is. Így a névjog, a feltalálói minőség elismeréséhez való jog, a nyilvánosságra hozatali jog, illetve az ő jogosultságuk a kizárólagos hasznosítási, előállítási, használati jog, valamint a rendelkezési jog is. Ez utóbbiból eredő legfőbb részjogosítvány szerint a szabadalmastársak jogosultak másnak a hasznosításra engedélyt (licenciát) adni, és a szabadalmat átruházni.¹⁶⁵

A találmányi szabadalommal kapcsolatos jogok közül azonban elválnak egymástól a személyhez fűződő és a vagyoni jogok. Míg a találmányból és a szabadalmi oltalomból eredő vagyoni jogok forgalomképesek, átszállhatnak, átruházhatók és megterhelhetők, ez a rendelkezés már nem vonatkozik a személyhez fűződő jogokra. Erre a BH 1977. 539. számú bírósági határozat hívja fel a figyelmet. A régi Szt. 7. §-ának (1) bekezdése szerint a feltalálói minőség személyhez fűződő jogosultság, amely a találmány megalkotásához kapcsolódik, és amelyet másra átruházni nem lehet. Ez pedig a Ptk. 85. §-ának (1) bekezdése értelmében csak személyesen érvényesíthető. Az adott esetre a határozat tehát kimondta, hogy a feltalálói jog elismerését (ideértve a szerzőségi és társszerzőségi igényt) csak személyesen lehet érvényesíteni, ilyen igény elismerése iránt a szolgálati találmány jogosultja pert nem indíthat.¹⁶⁶

1.3.4. Belső viszonyok

A szabadalmastársak belső jogviszonyai nagyban tükrözik a közös tulajdon jellemzőit. Az egyik legfőbb kérdés a részesedési hányadok alakulása. A törvény kétség esetére a

---

¹⁶⁴ Szt. 13. § (4) bek.

¹⁶⁵ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 208. o.

¹⁶⁶ BH 1977. 539. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 420/1977. sz.)

hányadok egyenlőségét vélelmezi – ismét a közös tulajdon Ptk-beli szabályozásának pontos analógiájára.

A törvény megadja a saját hányaddal való rendelkezési jogot (átruházáshoz, megterheléshez való jog) valamennyi szabadalmastársnak. Ilyenkor használható – szintén a közös tulajdon analógiájára átvett megoldásként – az elővásárlási jog, a szabadalmastársak azon joga, mely szerint ha jogosultságát valamelyikük el kívánná adni, a kívülálló személytől érkező vételi ajánlatot köteles közölni minden egyes szabadalmastársával.¹⁶⁷

A szabadalmastárs le is mondhat a szabadalmi oltalomról. Ebben az esetben a jogkövetkezmény egyfajta szabadalmi „növedéki jog”¹⁶⁸ lesz: a hányada a többi szabadalmastárshoz terjed ki, részesedésük arányában.¹⁶⁹

A találmány egyedüli hasznosításához is joga van valamennyi szabadalmastársnak. Ekkor azonban a hasznosítás fejében köteles társainak, részesedési hányaduk arányában, megfelelő díjat fizetni.¹⁷⁰ A díj kiszámításának módszereire mutat rá a Legfelsőbb Bíróság BH 1980. 343. számú határozata. Eszerint figyelembe kell venni azt, hogy ha valamelyik szabadalmastárs a közös szabadalom megvalósítása érdekében beruházásokat végzett, gondoskodott a termék előállításához szükséges anyag és energia rendelkezésre bocsátásáról, szervezte a műszaki fejlesztést, gondoskodott a munkaerőről és viselte az értékesítés kockázatát is. A díj kiszámításánál abból kell kiindulni, hogy az önköltség, a gyártás költsége egy részének viselésében is részesedniük kell azoknak a társaknak, akik nem vesznek részt a megvalósításban. El kell kerülni azt az igazságtalan helyzetet, amely akkor alakulna ki, ha a termékkel jelentkező hasznos eredményt teljes egészében megosztanák. Ez ugyanis indokolatlan előnyöket nyújtana azon szabadalmastársak számára, akik a termelés kockázatát nem viselik, hanem csupán az eredményeiből részesednek.¹⁷¹

---

¹⁶⁷ Szt. 26. § (1) bek.

¹⁶⁸ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 202. o.

¹⁶⁹ Szt. 26. § (4) bek.

¹⁷⁰ Szt. 26. § (2) bek.

¹⁷¹ BH 1980. 343. (Legf. Bír. Gf. I. 31 509/1978. sz.)

1.3.5. Eljárási kérdések

A szabadalmazott találmány hasznosítására szóló licencszerződéssel harmadik személy számára csak közösen, valamennyi szabadalmaztárs egyetértésével adhatnak engedélyt. Ha valamelyik szabadalmaztárs ehhez nem járul hozzá, nyilatkozata bírósági ítélettel pótolható (amennyiben a megtagadással a Ptk. 5. §-ában foglalt joggal való visszaélés valósul meg, ennek polgári jogi szabályai alapján).¹⁷²

Főszabály szerint bármely szabadalmaztárs önállóan is jogosult fellépni a szabadalom fenntartása és védelme érdekében.¹⁷³ Az Szt. rendezi a szabadalmi ügyekben a bírósági eljárás részletszabályait is. A szabadalmaztársak közötti viszonyt a jogalkotó az egységes pertársaság esetének tekinti, hiszen csak egységesen dönthető el a közös szabadalom fennállása mint a per tárgya.¹⁷⁴ Éppen ezért megadja a lehetőséget a szabadalmaztársaknak, hogy belépjenek társuk oldalán a perbe, amennyiben az az eljárást egyedül indította, vagy egyedül ellene indították. Sőt a bíróságnak kötelessége erre figyelmeztetni és erről tájékoztatni valamennyi szabadalmaztársat.¹⁷⁵

A perbelépés alapvetően fontos joga a szabadalmaztársaknak, az arról való bírósági értesítés és a perbelépés lehetőségéről való tájékoztatás elmulasztása lényeges eljárási szabálysértésnek minősül. A Legfelsőbb Bíróság erre a BH 1977. 272. számú határozatában hívta fel a figyelmet. Az adott esetben az egyik szabadalmaztárs felperes kérte a szabadalombitorlás megállapítását az „Uborkát nagyság szerint osztályozó vibrációs gép” elnevezésű találmányuk használata miatt, élve azzal a jogával, hogy társszabadalom esetén a szabadalmi jog védelme érdekében önállóan is felléphet. Az alperes viszontkeresetében előhasználati jogára hivatkozott, annak megállapítását kérte. Az elsőfokú bíróság az alperes javára ítélt, megállapította annak előhasználati jogát.

A perben azonban a másik szabadalmaztárs sem félként, sem beavatkozóként nem szerepelt, a bíróság nem is értesítette őt a perről. A fellebbezését követően a másodfokú bíróság elfogadta és döntésénél irányadónak tekintette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást, vagyis az ügy érdemében való döntést. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság köteles lett volna értesíteni a perről a szabadalmaztársat, és ennek elmulasztása a másodfokú eljárásban már nem pótolható lényeges eljárási szabálysértés. További

---

¹⁷² Szt. 26. § (3) bek.

¹⁷³ Szt. 26. § (5) bek.

¹⁷⁴ Pp. 51. § a) pont első fordulata

¹⁷⁵ Szt. 92. §

eljárási szabálytalanság volt az elsőfokú bíróság részéről, hogy az előhasználati jogot érintő viszontkeresete miatt nem hívta fel az alperes figyelmét a kereset kiterjesztésére. Erre pedig szükség lett volna, hiszen az előhasználati jog valamennyi szabadalmastársra kihat, ezért olyan közös kötelezettség, amelynek tárgyában csak mindegyikük perben állásával lehetne dönteni. Ezek miatt az eljárási szabálysértések miatt az első fokú bíróság ítéletének a viszontkeresetről szóló részét megsemmisítette.¹⁷⁶

1.3.6. Megszűnés

A szabadalmon fennálló jogközösség a szabadalmi oltalom megszűnésével szűnik meg. Az oltalom megszűnésének viszont több esete is lehetséges. Megszűnhet már az ideiglenes oltalom is (pl. az elutasítással), a végleges oltalom pedig ex tunc (a keletkezésre visszaható) és ex nunc (a jövőre nézve) hatállyal is.¹⁷⁷

A szabadalmi oltalomnak van időbeli korlátja: a bejelentés időpontjától (nem az oltalom megadásától!) számított 20 évig áll fenn.¹⁷⁸ Az oltalmi idő lejártának időpontjától megszűnik a szabadalmastársak „társasága” is.

Megszűnik az oltalom továbbá, amennyiben valamennyi szabadalmastárs lemond róla (ex nunc hatállyal), és a szabadalom megsemmisítése esetén is (ex tunc hatállyal). Végül az is megszüntető ok (ex nunc hatályú), ha a jogosultak elmulasztják fizetni a fenntartási díjat.¹⁷⁹

Probléma merülhet fel, ha a szabadalmastársaknak csak valamelyike nem kívánja fenntartani a szabadalmat. A Legfelsőbb Bíróság BH 1979. 314. számú határozata szerint társai nem követelhetik tőle a fenntartással kapcsolatos költségek viselését. Az adott esetben a perbeli szabadalom egyik – 1/3-ad részben – szabadalmastársa indokolatlannak tartotta a szabadalom fenntartását, mert szerinte a szabadalommal védett eljárással előállított termék mérgező hatású volt. Ezért a szabadalom fenntartási illetékének adott évben ráeső részét nem fizette ki, illetve lemondott szabadalmi hányadáról társai javára. Azok azonban követelték tőle a fenntartási díj és a fizetés elmulasztása miatt kiszabott pótdíj ráeső részének megfizetését. Az elsőfokú bíróság

¹⁷⁶ BH 1977. 272. (Legf. Bír. Pf. IV: 20. 690/1976. sz.)

¹⁷⁷ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 232. o.

¹⁷⁸ Szt. 22. §

¹⁷⁹ Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 232-233. o.

marasztaló ítélete után az alperes fellebbezett. A másodfokon eljáró Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a fenntartási díjfizetési kötelezettség közvetlenül nem kényszeríthető ki, a szabadalom fenntartására és az ezzel kapcsolatos költségek viselésére nem lehet a szabadalmast – így a szabadalmastársat sem – kötelezni.

A közös szabadalom olyan közös jog, amelynek a fenntartásáról csak együttesen lehet rendelkezni, ezért ha bármelyik szabadalmastárs elmulasztaná a fenntartási illeték rászó részének a megfizetését, a szabadalom azokkal a szabadalmastársaival szemben is megszűnne, akik kötelezettségüknek eleget tettek. Ezért létezik az a szabály, hogy saját jogainak megóvása végett mindegyik szabadalmastárs önállóan is felléphet a szabadalmi jog fenntartása érdekében. Ez ugyanakkor nem jogosítja fel őket arra, hogy rákényszerítsék szabadalmastársukat a szabadalmi joga akarata ellenére történő fenntartására. Ezért közvetlenül nem kényszeríthető ki a szabadalmi törvénynek az a rendelkezése, amely szerint a szabadalommal kapcsolatos költségek a szabadalmastársakat egymás közötti viszonyukban részesedési hányaduk arányában terhelik. A jogszabály arra viszont feljogosítja a költséget viselő szabadalmastársat, hogy a mulasztó szabadalmi jogosultságának (hányadának) az átruházását kérje – abban az esetben, ha a szabadalmastársak egyike a reá eső költségeket felhívás ellenére sem fizeti meg.¹⁸⁰

Mivel azonban a szabadalmi hányadról való lemondásra az adott esetben már sor került, a Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta az első fokú ítéletet és a felperesek keresetét elutasította.¹⁸¹

2. Egyéb iparjogvédelmi oltalmak

A szabadalmi jogon kívül a törvények más oltalmakat is létrehoznak a különböző iparjogi szellemi alkotásokon fennálló tulajdon védelmére. Ilyen a használati és a formatervezési mintaoltalom, a növényfajta-oltalom, a mikroelektronikai félvezető termékek topográfiaja, a védjegy és a korábbi magyar szabályozásban az újítás. Ezeknél a típusoknál is előfordulhat az az eset, hogy közös jogosultság jön létre az oltalmakon.

---

¹⁸⁰ Régi Szt. 16. § (5) bek.

¹⁸¹ BH 1979. 314. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 031/1979 (4) sz.)

2.1. Használati mintaoltalom

A használati mintaoltalom megalkotása által a jogalkotó a találmányi szabadalom feltalálói és újdonsági szintjét el nem érő, de új technikai jellegű megoldások védelmét kívánta biztosítani. Az oltalmazható használati minta fogalma a törvény szerint: „Valamely tárgy kialakítására, szerkezetére vagy részeinek elrendezésére vonatkozó megoldás, ha új, feltalálói lépésen alapul és iparilag alkalmazható.”¹⁸² Szokás „kisszabadalomnak” is nevezni, hiszen abban tér el a szabadalomtól, hogy a tárgy maga nem új, hanem csak annak kialakítása, szerkezeti elgondolása.¹⁸³

A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény alapján a minta feltalálójának azt kell tekinteni, aki a mintát megalkotta, az oltalom pedig a feltalálót vagy jogutódját illeti meg. Ha többen közösen alkották a mintát, a mintaoltalom a feltalálókat, illetve jogutódjaikat közösen illeti meg. Ebben az esetben tehát használati minta esetén is létrejöhet szellemi alkotáson közös jogosultság. Ha viszont többen egymástól függetlenül alkották meg a mintát, a mintaoltalom azt a feltalálót (vagy jogutódját) illeti meg, aki a mintát korábbi elsőbbséggel jelentette be a SzTNH-hoz. A részletszabályokról nem rendelkezik a jogszabály, hanem – az egyéb iparjogvédelmi alkotások jogterületére jellemző módon – utaló szabállyal a szabadalmi törvénynek a közös szabadalomra és a közös szabadalmi igényre vonatkozó szabályait rendeli alkalmazni. Így például a minta feltalálóinak részarányára vonatkozó szabály is a közös szabadalom analógiája: a szerzőségi részarányt – ellenkező megjelölés hiányában – egyenlőnek kell tekinteni.

2.2. Formatervezési mintaoltalom

Formatervezési minta (korábban: ipari minta)¹⁸⁴ lehet valamely termék külső kialakítása, esztétikai megjelenése. Az oltalom akkor védi, ha az ipari termék külalakja új és egyéni jellegű.¹⁸⁵ A mintaoltalom a szerzőt és jogutódját illeti meg. Közös minta jön létre, ha többen együtt alkották meg a mintát. Ilyenkor a mintaoltalomhoz fűződő jog is közösen illeti meg a szerzőket, illetve jogutódjaikat. Több szerző, illetve

¹⁸² 1991. évi XXXVIII. törvény 1. § (1) bek.

¹⁸³ Nagy Éva – Pecze Dóra: Polgári jog I. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2007. 125. o.

¹⁸⁴ Az 1987. évi 28. törvényerejű rendelet szabályozta ilyen néven.

¹⁸⁵ 2001. évi XLVIII. törvény 1. § (1) bek.

igényjogosult esetén – ellenkező kikötés hiányában – a szerzőségi részarányt, illetve a mintaoltalmi igény részarányát egyenlőnek kell tekinteni. Egyebekre (a közös mintaoltalmi igényre, illetve a közös mintaoltalomra) itt is a szabadalmi törvénynek a közös szabadalmi igényre és a közös szabadalomra vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A formatervezési mintaoltalmat az iparjogvédelemhez szokás sorolni, ám valójában hasonlít a szerzői jogvédelemre is. Ennek jelei az új és egyéni jelleg előírása, valamint hogy a minta megalkotóját szerzőnek (megalkotóit szerzőtársaknak) nevezik. Sőt – Csécsy György szerint¹⁸⁶ – elképzelhető valamely alkotásnak az egyidejű szerzői jogi védelme és formatervezési mintaoltalma.

2.3. Növényfajta- (és állatfajta-) oltalom

Az új növényfajta nemesítőjét vagy jogutódját a szabadalmi törvény szerint növényfajta-oltalom illeti meg (maga a növényfajta-oltalom is a szabadalmi törvényben szabályozott). Növényfajta-oltalommal közösen is lehet nemesíteni, ekkor a közös oltalomra, illetve oltalmi igényre, így a közös oltalomjogosultak viszonyára is a szabadalmi oltalomra és oltalmi igényre vonatkozó szabályok az alkalmazandóak.

2002. december 31-ig az állatfajta szabadalmi oltalmát is külön nevesítette a szabadalmi törvény (a XIV. fejezetében). Az állatfajta szabadalmának közös oltalmára és igényére is az általános szabályokat rendelte alkalmazni a (korábbi) 114. §.¹⁸⁷

2.4. Védjegyoltalom

Védjegy jogi oltalma a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vtv.) alapján akkor jön létre, ha a bejelentett védjegyet a SZTNH lajstromozza (ez tehát a szabadalomhoz hasonlóan konstitutív hatályú bejegyzés). Az oltalom azt illeti meg, aki a megjelölést lajstromoztatja, és – a többi szellemi alkotáshoz hasonlóan – ha többen közösen kérik az oltalmat, közösen is szerzik

---

¹⁸⁶ Csécsy György: Magyar jogi jog – A szellemi alkotások joga. Miskolc, Novotni Kiadó, 2000. 160.

¹⁸⁷ A XIV. fejezetet hatályon kívül helyezte a 2002. évi XXXIX. törvény 31. §-a 2003. január 1-jével.

meg. Kétség esetén itt is igaz a több jogosult egyenlő részaránya. A védjegyjogosultak belső viszonyaiban is megtalálhatóak a legfontosabb szabályok, amelyek a szabadalmastársak viszonyát is szabályozzák (igaz, itt önálló, nem utaló normával): a rendelkezési jog, a használati jog, az elővásárlási jog, a „növedékjog”, a díjfizetési kötelezettség az egyedüli használat esetére, közös engedély harmadik személy részére, költségek viselése részesedési hányad arányában, és a bírósági eljárásba való belépés joga.¹⁸⁸

Abban viszont alapvető a különbség nemcsak a szabadalmi joggal, de a szerzői joggal szemben is, hogy nemcsak természetes személyek lehetnek jogosultak: a törvény lehetővé teszi jogi személyek, és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok számára is az oltalomszerzést, sőt ez utóbbinál a gazdasági tevékenység tényleges folytatása sem feltétel.¹⁸⁹ Így természetesen több védjegyjogosult jogközösségében is előfordulhat bármelyik jogi forma.

A védjegyek elemzése esetén továbbá fontos elkülöníteni a közös védjegy fogalmát az együttes védjegy fogalmától. Utóbbi alapja ugyanis egy szervezetben való tagsági viszony, és az együttes védjegy (szemben a közös védjeggyel) oltalma magát ezt a társadalmi szervezetet, köztestületet vagy egyesülést illeti meg. Az együttes védjegyet a szervezet tagjai jogosultak használni arra, hogy áruikat vagy szolgáltatásaikat megkülönböztessék mások áruitól vagy szolgáltatásaitól.¹⁹⁰

2.5. Mikroelektronikai félvezető termékek topográfiájának oltalma

A számítástechnika fejlődéséből következően további külön törvényben szabályozott szellemi alkotás-típus a mikroelektrotechnikai félvezető termékek topográfiája (a hétköznapi szóhasználatban: integrált áramkörök, chipek, mikrochipek, félvezető áramkörök, félvezető chipek)¹⁹¹. A törvény szerint a topográfia szerzője az, aki a topográfiát megalkotta, így az oltalom több szerző közös alkotó munkája esetén a szerzőtársakat és jogutódjaikat illeti meg. A részletszabályokra szintén a szabadalmi törvényt rendeli alkalmazni.

---

¹⁸⁸ Vtv. 21. § és 83. §

¹⁸⁹ Vtv. 9. § (2) bek.

¹⁹⁰ Vtv. 96. §

¹⁹¹ Tattay 2007. 320. o.

Megjegyzendő, hogy a topográfia oltalma a mikrochipek szédületes iramú fejlődése miatt mára értelmét veszítette, mivel az egyes chipek olyan gyorsan válnak elavulttá, hogy a védelem igénylése szükségtelen. A chipek előállításához kapcsolódó szabadalmak és know-how-k szintén megakadályozzák a másolást, így napjainkra szinte teljesen kiváltották a topográfiai oltalom által biztosított védelmet.¹⁹²

2.6. Újítás

Korábbi jogunk (főleg a szocialista jogrendszer hagyatékaként – így ösztönözték a vállalati dolgozókat a kreatív tevékenységre)¹⁹³ ismerte az újítást is mint egy külön szellemi alkotás kategóriát. A legutóbbi szabályozáshoz a 63/1998. (III. 31.) kormányrendelet biztosította a jogalapot.¹⁹⁴ Ez a munkaviszonyban álló személyekre vonatkozott, célja az adott szervezetnél új, műszaki szervezési jellegű megoldás védelme volt.

Újítónak a megoldást tartalmazó javaslat kidolgozója minősült. A többi kategória analógiájára itt is megkülönböztetjük az újítótársas viszonyt, amikor egymással együttműködésben többen dolgozták ki a megoldást; illetve a bejelentés időpontja döntött, ha az újítást egymástól függetlenül dolgozták ki adott szervezetnél.

A szervezethez benyújtott javaslat volt a perdöntő annak megállapításánál, hogy milyen az újítás szerzőségi részaránya. Csak az újítók egybehangzó nyilatkozata (vagy jogerős bírósági ítélet) alapján lehetett eltérni a szerzőség vélelmétől.

Ha szerzőségi vita állt fenn, a szervezetnek (illetve a bíróságnak) kellett megállapítania, hogy ki, vagy kik milyen arányban dolgozták ki a megoldást tartalmazó javaslatot, figyelembe véve az „alkotó” hozzájárulás követelményét.¹⁹⁵

A rendelet hatályán kívül eső személyek ismereteiket, tapasztalataikat, megoldásaikat újításként nem, csak a polgári jog általános szabályai (Ptk. 86. § (3)-(4) bekezdés) szerint, know-how-ként bocsáthatták a szervezet rendelkezésére. Közös megoldás

---

¹⁹² Zombori Zsolt: Formatervezésiminta-oltalom Magyarországon és az Európai Közösségben. = Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2006/2, 61. o.

¹⁹³ Csécsy 2000. 144. o.

¹⁹⁴ Hatályon kívül helyezte a 2002. évi XXXIX. törvény 38. § (1) bek. d) pontja 2003. január 1-től.

¹⁹⁵ Csécsy 2000. 148. o.

esetén viszont elég volt az újításként való elfogadáshoz, ha az újítótársak közül az egyik munkaviszonyban állt a gazdálkodó szervezettel.¹⁹⁶

A munkaviszonyban álló újítók között viszont különbséget tett a rendelet aszerint, hogy adott dolgozónak munkaköri kötelessége volt-e az újítás vagy nem. Ha ugyanis ez kötelessége volt, akkor magasabb fokú alkotó tevékenység kellett az újítás megállapításához.

Ezzel kapcsolatban felmerülő probléma volt az az újítótársas viszony, amikor csak az egyik újítónak munkaköri kötelessége az újítás.

Ezt az esetkört a Legfelsőbb Bíróság a BH 1986. 323. számú határozatban szabályozta, amelyben a dolgozók által benyújtott „A nagyhengersori csövek minőségének javítása a körkemencénél alkalmazott módosításokkal” című újítási javaslat minősége volt vitatott. A határozat szerint hiába volt közös az alkotói tevékenység, és az újítás előterjesztőinek résztevékenységei így nem választhatók szét, ettől függetlenül az egyik dolgozó munkaköri kötelessége a többi előterjesztő vonatkozásában nem zárja ki a megoldás újítássá minősítését. „A kidolgozott műszaki megoldást a közös alkotói tevékenységre tekintettel a maga egészében, részeire bontás nélkül kell elbírálni, de azt, hogy a megoldás a maga egészében tekintve jelentős alkotói tevékenységnek minősül-e, csak azoknak az előterjesztőknek a vonatkozásában kell vizsgálni, akiknek az ilyen jellegű megoldások kidolgozása munkaköri kötelessége volt.”¹⁹⁷

Az újítás ma már nem létező kategória, így különösebb jelentősége nincs a fenti ítéletnek sem, mindazonáltal a szellemi tulajdoni jogközösségnek egy olyan megoldását tükrözi vissza, amelyet nem láthattunk sem a szerzői, sem a szabadalmasi jogközösségnél: szétválaszthatatlan szellemi tulajdon, de jogosultjai között mégis van megkülönböztetés: az egyiknél magasabb fokú alkotási szint megkövetelése, mint újítótársánál.

---

¹⁹⁶ Tattay Levente: A szellemi alkotások joga. Budapest, Szent István Társulat, 2001. 208. o.

¹⁹⁷ BH 1986. 323. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 550/1985. sz.)

3. A külön nem nevesített szellemi alkotások és a know-how

A Ptk.-ra már utaltam mint a szellemi alkotások védelmének mögöttes szabályára. Ennél bizonyos tekintetben többet is nyújt: biztosítja azon szellemi alkotások védelmét is, amelyekről külön jogszabályok nem rendelkeznek, de társadalmilag széles körben felhasználhatók és még nem váltak közkinccsé.¹⁹⁸ Ezzel a törvények által meghatározott szellemi alkotások felsorolását nyitott taxációvá teszi, így biztosítva azt, hogy mindenféle hasznos szellemi alkotás általánosan védett legyen.

Ezenkívül – a világon elsőként¹⁹⁹ – rögzíti az ún. know-how védelmét is. Ez a személyek vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében nyújt védelmet.²⁰⁰ Ezek védelmi ideje a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetén a közkinccsé válásig tart.²⁰¹ Azért is fontos ezen ismeretek és tapasztalatok közvetlen védelme, mert önmagukban nyilvánvalóan nem tartoznak a szellemi alkotások közé.²⁰²

Természetesen ezeknél a külön nem nevesített szellemi alkotásoknál is előfordulhat több személy alkotó együttműködése. Mivel a Ptk.-ban kerülnek nevesítésre, valószínűsíthető, hogy működésük szabályait is e kódexben kell keresni, amelyből következik a dologi jog, illetve a közös tulajdon szabályainak használata. Ezt a feltételezést a Legfelsőbb Bíróság erősítette meg EBH 2007. 1686. számú határozatában.

A bíróság megállapította, hogy amennyiben több alkotó közösen hoz létre szellemi alkotást, az ahhoz kapcsolódó jogok valamennyi alkotót megilletik. Az ilyen közös alkotásból eredő közös vagyoni jogosultságok gyakorlásában tulajdonközösséghez hasonló helyzet jön létre, és az alkotók egymás közötti belső viszonyában a tulajdonostársi viszonyokra hasonlít. Ezért a Ptk. közös tulajdonra vonatkozó szabályait alkalmazni kell. Az adott esetben ezen belül a legfontosabb előírás a Ptk. 145. § (2) bekezdés által meghatározott elővásárlási, előbérleti, illetőleg elő-haszonbérleti jog

---

¹⁹⁸ Ptk. 86. § (3) bek.

¹⁹⁹ A Ptk. 1977-es reformja során.

Lontai-Faludi-Gyertyánfy-Vékás 2006. 188. o.

²⁰⁰ Ptk. 86. § (4) bek.

²⁰¹ 1978. évi 2. törvényerejű rendelet a Polgári Törvénykönyv módosításáról és egységes szövegéről szóló 1977. év IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról, 4. § (1) bek.

²⁰² Gellért György (szerkesztő): A Polgári Törvénykönyv magyarázata. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2007. 323. o.

szabályainak alkalmazása volt. Az elővásárlási jog gyakorlásának módjára nézve a Legfelsőbb Bíróság hivatkozta a PK. 9. számú állásfoglalását, amely szerint „az elővásárlási jog gyakorlására kívülálló harmadik személy által tett vételi ajánlat esetén kerülhet sor oly módon, hogy az elővásárlásra jogosult a vételi ajánlatot maradéktalanul elfogadja. A Ptk. 145. § (2) bekezdés a tulajdonostárs számára kötelezővé teszi, hogy a tulajdoni illetőség eladása esetén a kívülről jövő vételi ajánlatot az elővásárlási jogra jogosulttal közölje.”²⁰³

Ez az elvi bírósági határozat csak tovább erősíti azt a tézist, miszerint a szellemi tulajdonon fennálló jogközösség a közös tulajdon speciális esete.

---

²⁰³ EBH 2007. 1686. (Legf. Bír. Pfv. IV. 20.448/2007.)

V. Nemzetközi kitekintés

A szellemi alkotások joga mindig is területiális, államonként különböző jog volt: a jogterület kialakulása óta eltelt évszázadokban a világon többfajta fejlődési irányt járt be. A különböző szellemi alkotások közül az azokon fennálló jogközösséget vizsgálva a legnagyobb eltérés a különböző országok szerzői jogi szabályozásában figyelhető meg; az iparjogvédelmi szabályokban kisebb a változatosság, kevesebb az eltérés és az érdekesség.

A szerzői jogi szabályozás két legelterjedtebb jogfelfogása: az angolszász országok copyright-rendszere, illetve az európai kontinentális jogrendszer. A common law jogban a szerzői jogok tekintetében a vagyoni jogokon van a hangsúly, kisebb magának a szerzőnek az elismerésével kapcsolatos igény. A kontinentális rendszerekben már a szerző kerül a központba, megjelennek a szerzőnek személyhez fűződő jogai is. Ezen belül megkülönböztetünk dualista felfogást, amikor ezek a személyhez fűződő jogok különválnak a vagyoni jogoktól; illetve monista rendszert, ahol együtt kezelik őket. A két irányzat elemei azonban ma már a legtöbb helyen keverednek; és a common law rendszerekben is előfordulnak a szerző erkölcsi jogait védő szabályok.

Érdekes tehát összehasonlító elemzést végezni néhány jogrendszerrel, így a magyar szabályozás is könnyebben elhelyezhetővé válik a szerzői jog sokszínű világában. Először egy, a magyarhoz leginkább hasonló kontinentális rendszert, a német jogot mutatom be röviden, majd a common law jogrendszerek közül az angol, és egy Európán kívüli, az Egyesült Államok jogát elemzem. Az említett okok miatt az összehasonlításnál mindhárom jogrendszerrel a szerzői jogon fennálló jogközösségre, illetve speciálisan a filmalkotásokra koncentrálok.

1. Kontinentális rendszerek

1.1. Német szerzői jog

Németországban a szerzői jogot szövetségi törvényben szabályozzák. A Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte vom 9.9.1965 (BGBl. I 1273) – a

továbbiakban: UrhG – szerkezetében nagy hasonlóságot mutat a magyar törvénnyel. A szerzői művekre, műtípusokra vonatkozó szabályozási rendszer szerzőközpontú: külön fejezetben foglalkozik a szerzővel (*der Urheber*); a közös műveket pedig szerzőtársas és összekapcsolt művekre osztja.

1.1.1. A szerzőtársas művek

A szerzőtárs (*Miturheber*) fogalma is a magyarhoz hasonló: ha többen közösen alkotnak egy művet, anélkül, hogy annak részei elkülöníthetők lennének, ők a mű szerzőtársai.²⁰⁴

A döntéshozatalra vonatkozó szabályok szerint a nyilvánosságra hozás és az értékesítés joga a szerzőtársakat együttesen illeti; és a mű megváltoztatásához is szükséges valamennyi szerzőtárs beleegyezése. E szabály korlátja, hogy a szerzőtárs ezt nem tagadhatja meg a jóhiszeműség, a kölcsönös bizalom elvével szemben.²⁰⁵ (A magyar jogban ez *expressis verbis* nincs kimondva, a polgári jog általános alapelveiből vezethető le.)

Minden szerzőtárs jogosult a közös jogaik megsértéséből eredő igényeit érvényesíteni, ezt azonban itt csak minden szerzőtársra vonatkozóan teheti meg.²⁰⁶ A mű hasznosításából származó bevételek a szerzőtársakat közreműködésük arányában illetik meg, ha nem egyeztek meg máshogy.²⁰⁷

A szerzőtárs szabadon lemondhat az értékesítési jogokból ráeső részről. Erről tájékoztatnia kell a többi szerzőtársat, akiknek a részesedése e nyilatkozattal megnő.²⁰⁸ Ez megfelel egyfajta növedéki jognak, amely a magyar szerzői jogban nem ismert.

1.1.2. Az összekapcsolt művek

Az UrhG a 9. §-ában taglalja az összekapcsolt művek (*verbundene Werke*) fogalmát: több szerző műveiket a közös értékesítés céljából egymással összekötötték. Ilyenkor

---

²⁰⁴ UrhG §8 (1)

²⁰⁵ UrhG §8 (2)

²⁰⁶ UrhG §8 (2)

²⁰⁷ UrhG §8 (3)

²⁰⁸ UrhG §8 (4)

mindegyik kérheti a többiektől az összekapcsolt művek megjelentetésébe, értékesítésébe, megváltoztatásába való beleegyezést. Mindezt ismét azon elv alapján, hogy a jóhiszeműség megkívánható.²⁰⁹

A műveken keletkező összekapcsolás nem változtat azon, hogy a saját műrészükön önálló marad a szerzői jog. Az egyes részek önálló védelmével kapcsolatban merülnek fel problémás esetek. Jellemző példája az ilyen összeütközéseknek a „der Zigeunerbaron” (A cigánybáró) című operett története.²¹⁰ A mű zeneszerzője, ifj. Johann Strauss 1899-ben meghalt, így a rá vonatkozó szabályok szerint a védelmi idő még 30 évig, 1929-ig tartott. A librettó írója, Ignaz Schnitzer azonban csak 1942-ben hunyt el, így a rá vonatkozó védelmi idő még 50 évig, 1992-ig tartott, vagyis 63 évvel túlélte a zenére vonatkozó jogokat. Maga a társaság viszont már 1929-ben megszűnt a Strauss örökösei által képviselt hozzájárulás védelmi idejének elteltével. Ezt követően a közszabad művet más librettóval össze lehetett kapcsolni, de csak új címmel, hiszen a régi cím a korábbi librettóval összekapcsolt mű címe volt.

Az ének szövegének összekapcsolása új dallammal viszont nem volt lehetséges, csak különös körülmények között, ha már versenyjogi normákat sértett volna. Schnitzer örököseinek jogában állt eldönteni, hogy engedélyezik-e a felhasználást, és ha igen, milyen zenéhez kapcsolva. Amíg az ő librettójuk még védelem alatt állt, ténylegesen megakadályozhatták, hogy a straussi melódiához kapcsolva eltorzítsák azt.²¹¹

1.1.3. Filmek

A filmek szerzőire vonatkozóan az UrhG nem tartalmaz speciális rendelkezést. A mindenkori egyedi eset alapján kell megítélni, hogy milyen közreműködők folytak bele az alkotói tevékenységbe, és lépték át a filmszerzői minőség küszöbét.

Nem található orientáló jellegű szabályozás a jellemző foglalkozástípusokat nézve a törvényben. Az egyetlen közvetett utalás a védelmi idő szabályozásánál található. Az ott felsoroltakon kívül a joggyakorlat általában az operatőrt és a vágót is szerzőnek tekinti.

---

²⁰⁹ UrhG §9

²¹⁰ Az eset magyar vonatkozása miatt is érdekes: a daljáték szövege Jókai Mór: Sáfí című novellája alapján született.

²¹¹ Friedrich Karl Fromm – Wilhelm Nordemann: Urheberrecht. Kommentar zum Urheberrechtsgesetz, zum Verlagsgesetz und zum Urheberrechtswahrnehmungsgesetz. Stuttgart, Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2008. 241-242. o.

A további munkatársak, akiknek nincs alkotó hozzájárulásuk, kiesnek a szerzői körből, csakúgy, mint a producer, aki azonban a nem alkotó jellegű tevékenységéért is megkapja védelmi jogait. Nem számít viszont szerzőnek a film tekintetében az, aki az azt megelőző, korábbi, külön értékesíthető műnek a szerzője.²¹²

1.1.4. Védelmi idő

A német jog is végrehajtotta a Védelmi Idő Irányelv átültetését. A már ismertetett, az utolsó szerzőtárs halálától számított 70 éves szabály a §8 szerinti közös művekre vonatkozik, a §9 szerinti összekapcsolt művek esetén a részek oltalmát egyenként kell vizsgálni.²¹³ A filmeknek pedig hiába nem szerzői, védelmi idő számítása szempontjából releváns a főrendező, a forgatókönyvíró, a dialógus szerzője és a kifejezetten a filmalkotás számára írt zene szerzője.²¹⁴

2. Copyright rendszerek

2.1. Angol jog

2.1.1. Fogalmi elhatárolások

Az Egyesült Királyság szerzői jogában már az elnevezésekre is fel kell hívni a figyelmet. Az *authorship*, azaz szerzőség fogalmától el kell különíteni az *ownership*, azaz tulajdonosság fogalmát. Szerző (*author*) az a személy, aki a művet megalkotta.²¹⁵ Tulajdonos (*owner*) pedig az, aki a szerzői jogokkal rendelkezik. A mű valamennyi copyright-jogának első, eredeti tulajdonosa éppen a szerző.²¹⁶ Jogait azonban később átruházhatja másra. Ez a megkülönböztetés tulajdonképpen mutatja is, hogy miben más a common law felfogása a szerzőségről.

---

²¹² Fromm-Nordemann 2008. 1409. o.

²¹³ Fromm-Nordemann 2008. 1078. o.

²¹⁴ UrhG §65

²¹⁵ Copyright, Designs and Patents Act, 1988 Chapter 48 (a továbbiakban: CDPA) s.9 (1)

²¹⁶ CDPA s.11 (1)

Ez a megkülönböztetés igaz a többszerzős/többjogosultas művekre is. Itt is a szerzőtársak (*co-authors, joint authorship*) fogalma helyett általánosságban a tulajdonostársak (*co-owners, joint ownership*) fogalmát használja a jog, és a tulajdonostársak közösségének ténylegesen csupán az egyik lehetséges esete a szerzőtársak közössége.

2.1.2. Közös szerzőség létrejötte

A tulajdonostársi viszony ugyanis kétféleképpen jöhet létre: magát a szerzői joggal védett tartalmat több szerző hozta létre; vagy a szerzői jog átruházás után illet több embert.²¹⁷

Mindkét esetben figyelembe kell venni a körülményeket. Közös szerzőség nem keletkezik ott, ahol az alkotó munka külön szellemi tevékenységet igénylő részekből kapcsolódik össze. Ilyen értelemben egy tekintet alá esnek az angol jogban a – magyar terminológiával – összekapcsolt (pl. a színdarab szövege, díszlete, jelmeztervezése) és a származékos művek (pl. az eredeti szöveg és fordítása); többszerzősek, de nem közös művek.²¹⁸ Ezekben az esetekben elkülönülnek a szerzői jogok. Az opera szövegének megírása, és később ahhoz a zene utólagos hozzáírása külön-külön alapozzák meg a szerzői jogot, csak saját művük tekintetében.²¹⁹ Valamennyi résznek külön védelmi ideje van, csak a saját releváns szerzőjének tekintetében. Bármilyen célú felhasználáshoz, hasznosításhoz csak az adott különös jog tulajdonosának jóváhagyása szükséges.²²⁰

A közös szerzőségű művek (*works of joint authorship*) az eddigiekkel szemben csak akkor jönnek létre, ha két vagy több közreműködő előre eltervezett közös szándékkal, alkotó módon dolgozott a mű előállításában, és hozzájárulásaik egymástól nem különülnek el.²²¹

---

²¹⁷ William Cornish – David Llewelyn: Intellectual property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights. London, Sweet & Maxwell, 2007. 511. o.

²¹⁸ Cornish-Llewelyn 2007. 511. o.

²¹⁹ Természetesen utóbbi esetben vizsgálni kell az eredeti szerzői jogok esetleges megsértését, hogy nagymértékű másolása volt-e a védett műnek, származott-e előnye a másik hozzájárulásából.

²²⁰ Cornish-Llewelyn 2007. 511. o.

²²¹ CDPA s.10 (1)

2.1.3. A copyright jogok jellege

A copyright különböző részjogai (kiadói, előadói, megfilmesítési jogok) különböző személyekre is átruházhatók: az ilyen átruházásból tulajdonostárság nem keletkezik; ilyenkor mindenkinek megvan a maga kizárólagos joga a saját felhasználása tekintetében.²²²

Közös tulajdon jön viszont létre akkor, ha a copyright (vagy egy részjog) később, átruházás(ok) után együttesen illet több személyt mint a szerző(k) jogutódait. Ilyenkor a társaság joggyakorlásának a szabálya: a társtulajdonos minden rendelkezéséhez, cselekvéséhez meg kell szereznie az engedélyt minden szerzőtársától.²²³ Ilyenkor jelenthet problémát, ha nem egyértelmű, hány szerző járult hozzá a közös mű elkészítéséhez; ezért az angol jogban is pontos megkülönböztetések szükségesek azon szerzők között, akik valóban részt vesznek az alkotó munkában, és akik csak a korai szakaszokban, ötleteikkel járultak hozzá a műhöz.

2.1.4. Filmek

A filmeknek a CDPA a főrendező (*principal director*) mellett a producert is eredeti szerzőjének tekinti.²²⁴ A filmet is többszerzős műként kell kezelni, kivéve, ha a főrendező és a producer ugyanaz a személy.²²⁵ Emellett a törvény kiemelten, külön műfajként foglalkozik a rádió- és televízió-műsorokkal (*broadcast*) is, amelyeket szintén jellemzően közös műnek tart.²²⁶

2.1.5. Védelmi idő

A védelmi idővel kapcsolatos rendelkezések természetesen a Védelmi Idő Irányelvet követik, azzal, hogy mivel az Egyesült Királyságban csak a magyar értelemben vett szerzőtársas művek minősülnek közös műnek, így csak azokra érvényes a védelmi idő

---

²²² CDPA s.90 (2)(a)

²²³ Ez a szabály épp az ellentettje a szabadalmaknál alkalmazott angol szabályoknak. Ennek oka az – eredeti – szerző védelme abban az esetben, ha szerzőtársa – átruházás után – már egy vállalkozó. Cornish-Llewelyn 2007. 511-512. o.

²²⁴ CDPA s.9 (2)(ab)

²²⁵ CDPA s.10 (1)(a)

²²⁶ CDPA s.10 (2)

egységes, az utolsó szerzőtárs halálától való számítása. A filmszerzőkre vonatkozóan pedig az irányelv felsorolása útmutató.

2.1.6. Együttes művek

A törvény használja az együttes művek (*collective works*) fogalmát is, amelybe beleérti a közös műveket, és azokat is, ahol a különböző szerzők hozzájárulásai elkülönülnek, vagy egységesülnek.²²⁷ Fontosabb külön rendelkezést e típusra azonban nem tartalmaz.

2.2. Az Egyesült Államok joga

2.2.1. Fogalmi elhatárolások

Az amerikai szerzői jogban is fontosak a terminológiai megkülönböztetések, köztük természetesen az *authorship-ownership* megkülönböztetés. Az Egyesült Államok hatályos, 1976-os szerzői jogi törvénye (Copyright Act of 1976, Title 17 of the United States Code, a továbbiakban: USCA) emellett szükségesnek tart még egy elhatárolást: a copyright tulajdonjogát a szerzői tartalmat megtestesítő fizikai tárgy (*material object*) tulajdonjától. A művet tartalmazó tárgy átruházása (például egy verset tartalmazó levél elküldése) nem érinti magának a műnek (a versnek) a copyright-ját. Ugyanez fordítva is igaz: a copyright, vagy bármely kizárólagos részjogosultságának átruházása esetén sem száll át az azt rögzítő tárgyak tulajdonjoga.²²⁸

2.2.2. A copyright jogok jellege

A copyright szabadon, bármilyen jogügylettel átruházható, és örökölhető (végrendelet és törvényes öröklés útján is).²²⁹ A copyright rendkívül sok részjogosultságra osztható fel. Ezek a részjogosultságok külön átruházások alapján külön tulajdonosokat illethetnek. A saját joga tekintetében minden jogtulajdonos megteheti a jog védelméhez

---

²²⁷ CDPA s.178

²²⁸ USCA §202

²²⁹ USCA §201 (d) (1)

szükséges intézkedéseket.²³⁰ Az ilyen, elkülöníthető copyright jogokkal rendelkező jogosultak között nem jön létre tulajdonostársi kapcsolat, a mű ettől nem válik közös művé.

A jogok eredeti tulajdonosa itt is a mű szerzője, akinek pontos fogalmát nem adja meg a törvény. Mindazonáltal jelentősége vitathatatlan: ő ruházhatja át másra a jogosultságokat, és a szerző személyén múlik a jogok védelmi ideje is.²³¹

2.2.3. A közös művek

Az 1976 előtti jog még nem adta meg a közös művek fogalmát, így azokat esetenként kellett elbírálni, ami nem mindig volt következetes.²³² Az 1976-os Act a korábbi esetjogot alapul véve alkotta meg a definíciót: közös mű két vagy több ember által azzal a szándékkal készített mű, hogy hozzájárulásaik/közreműködéseik egyesüljenek egy egységes egész elválaszthatatlan vagy kölcsönösen egymástól függő részeivé.²³³ Elválaszthatatlanok (*inseparable*) a részek a magyar szerzőtársas művek esetén, a kölcsönösen egymástól függő (*interdependent*) részekből álló művek közé pedig az összekapcsolt művek és a filmek tartoznak.²³⁴

A fogalomban a felek egyidejű szándéka a legfontosabb elem. Ezt a törvényen azóta alapuló esetek is bizonyították. A bíróság egyértelműen akkor dönt úgy, hogy a mű közös mű, ha a feleknek kifejezetten a szándékukban állt, hogy saját hozzájárulásuk egy olyan egységes mű részei legyenek, amihez mások is készítenek hozzájárulást. Ennek a szándéknak pedig a saját részük alkotása idején fenn kell állnia. Ennek hiányában hiába bármilyen jelentős és eredeti a mű, nem válik közös művé.²³⁵ Még az sem szükséges, hogy a résztvevők valójában együtt dolgozzanak, vagy egyáltalán ismerjék egymást személyesen, amíg a saját részüket a közös egészbe való integrálás céljából alkotják.²³⁶

---

²³⁰ USCA §201 (d) (2)

²³¹ Sheldon W. Halpern – Craig Allen Nard – Kenneth L. Port: Fundamentals of United States Intellectual Property Law: Copyright, Patent, Trademark. The Netherlands, Kluwer Law International BV, 2011. 56-57. o.

²³² Halpern-Nard-Port 2011. 57-58. o.

²³³ USCA §101

²³⁴ House Committee Report (H.R. Rep. No. 1476, 94th Cong., 2d Sess. 120 (1976)) – hivatkozva: Halpern-Nard-Port 2011. 58. o.

²³⁵ Halpern-Nard-Port 2011. 58. o.

²³⁶ Halpern-Nard-Port 2011. 58-59. o.

Természetesen az egyéni szerzőségi szint elérése feltétel, tehát a közös szándék ellenére sem lesz szerzőtárs, akinek saját hozzájárulása nélkülözi az eredetiséget.²³⁷

Közös tulajdonú művek bizonyos körülmények között keletkezhetnek az alkotáson kívül más módon is. Erre a copyright eredeti tulajdonosától származó (akár állami szinten szabályozott) tulajdon-átruházás útján kerülhet sor. Ilyenkor természetesen *joint ownership*-ről, nem *joint authorship*-ről van szó.²³⁸

2.2.4. Joggyakorlás

Ha tehát a művet együttes szándékkal alkotta több ember, és így közös szerzőség keletkezett, ilyenkor a közös mű szerzői a copyright társtulajdonosai.²³⁹ Belső jogviszonyukra a más tárgyon fennálló közös tulajdon szabályai analógia útján alkalmazhatók.²⁴⁰

Az ilyeneknél, minden szerzőtársnak az elválaszthatatlan hozzájárulásán alapuló joga van a művel való kereskedéshez, nem kizárólagos jogok (licencek) engedélyezéséhez, a mű bármilyen hasznosításához, a többi szerzőtárstól függetlenül, azok beleegyezése nélkül is. Egyetlen kötelessége az ilyen kereskedésből, hasznosításból származó profit elszámolása szerzőtársaival.²⁴¹

Ez alól a szabad joggyakorlás alól csak egy kivétel van: a műre vonatkozó kizárólagos jogokat (*exclusive rights*) egyedül nem ruházhatnak át, nem engedélyezhetnek senkinek.²⁴² Ezzel együtt is, az eddig vizsgált jogrendszerek közül egyértelműen itt figyelhető meg a legnagyobb szabadság a közös mű egyetlen szerzőtárs általi felhasználását illetően.

2.2.5. Védelmi idő

Az amerikai szerzői művek tekintetében a jogok fennállásának vizsgálatánál az EU-s szabályozás nyilvánvalóan nem, a BUE által előírtak azonban hivatkozhatóak. Ez az

---

²³⁷ Halpern-Nard-Port 2011. 59. o.

²³⁸ Halpern-Nard-Port 2011. 59. o.

²³⁹ USCA §201

²⁴⁰ Halpern-Nard-Port 2011. 57. o.

²⁴¹ Halpern-Nard-Port 2011. 57. o.

²⁴² Halpern-Nard-Port 2011. 57. o.

egyezmény – amelynek az Egyesült Államok 1989 óta tagja²⁴³ – pedig csak 50 évet ír elő kötelezően a szerző halálát követően, amelyet a tagállamok hosszabbíthatnak. Ennek megfelelő volt a USCA szabályozása.

Ebben hozott változást 1998-ban a Copyright Term Extension Act of 1998,²⁴⁴ amely 20 évvel meghosszabbította a védelmi időt, ami így már megegyezik az európai szabályokkal: a copyright fennmaradási ideje a szerző élete és halálát követő 70 év, amely közös művek esetén az utolsó szerzőtárs halálától számít.²⁴⁵

2.2.6. Együttes művek

Az együttes művekre (*collective works*) vonatkozó szabályokat az Egyesült Államokban is külön kell választani. Együttes mű egy folyóiratszám, egy antológia vagy egy enciklopédia, amelyben több, elválasztott és független művekből álló hozzájárulás egy kollektív egésszé áll össze.²⁴⁶

Az egyéni hozzájárulás alkotója megszerzi és megőrzi az egyedüli jogát az adott hozzájárulásra, amíg az együttes mű egészére vonatkozó copyright tulajdonosa, a jogok kifejezett átruházása hiányában csak az egész mű, illetve annak átdolgozott kiadása részeként jogosult a műrész felhasználására és többszörösítésére.²⁴⁷

Ez a szabályozás a korábbiakkal ellentétben egyértelműen az egyéni hozzájárulások szerzőinek a pártján áll. (Ebben különbözik a magyar együttesen létrehozott művektől, ahol az egyéni szerzők joggyakorlása lehetetlen.) A Legfelsőbb Bíróság (Supreme Court) ez alapján a rendelkezés alapján megállapította, hogy egy újságcikk független, szabadúszó írója tiltakozhat cikkének az újság online adatbázisában való felhasználása ellen. Az egyéni hozzájárulás ilyen digitális másolata ugyanis nem számít az együttes mű átdolgozott kiadásának, ezért az együttes mű tulajdonosa ezt nem teheti meg. Ezzel

---

²⁴³ <http://www.wipo.int/treaties/en/documents/pdf/berne.pdf>

2012. október 15.

²⁴⁴ A törvény „Mickey Mouse Protection Act”-ként vált híressé, utalva a Walt Disney Company erőteljes lobbijára.

²⁴⁵ USCA §302 (b)

²⁴⁶ USCA §101

²⁴⁷ USCA §201 (c)

szemben az adott folyóiratszám egészének online verziója már átdolgozott kiadás, így az ellen az egyéni szerző nem tiltakozhat.²⁴⁸

2.2.7. Filmek

A filmeket (*motion picture*) és más audiovizuális műveket az amerikai jog két szinten szabályozza. Egyrészt származékos műnek (*derivative work*) tekinti, és egy fogalom alá veszi a fordítással, megzenésített művel és egyéb, már korábban létező műre épülő feldolgozással.²⁴⁹ Ugyanakkor felsorolja az eredeti szerzői művek általános kategóriái között is.²⁵⁰ A szerzői körét nem adja meg, csak a jogok tulajdonosának engedélyezési jogait. De az amerikai copyright jellege folytán csak a copyright jogok tulajdonjoga releváns, ahhoz fűz több joghatást a jog.

A gyakorlatban a legtöbb kereskedelmi célú filmalkotás munkavállalási körben alkotott műnek (*work made for hire*) számít, szerzőjének pedig a munkáltató tekintendő. Ez a munkáltató a legtöbb esetben a producer.²⁵¹

3. Kollíziós szabályok

Az eddigi vizsgálat (akár a magyar jog, akár más országok joga) során abból indultam ki, hogy a szerzőtársak, szabadalmastársak mind ugyanazon ország joghatósága alá tartoznak. Így egyértelmű, hogy őrájuk nézve hogyan szabályozza saját nemzeti joguk a szellemi alkotáson fennálló jogközösséget.

Felmerül azonban annak a lehetősége, hogy különböző ország joghatósága alá tartozó személyek alkotnak közösen valamilyen védendő szellemi alkotást. A köztük felmerülő jogvita esetén melyik ország jogát kell alkalmazni? A kérdést konkrétan nem tudjuk

---

²⁴⁸ Halpern-Nard-Port 2011. 60. o.

²⁴⁹ USCA §101

²⁵⁰ USCA §102 (a) (6)

²⁵¹ United States Copyright Office.

<http://www.copyright.gov/eco/help-author.html>
2012. november 15.

megválaszolni, de kiindulhatunk az ilyen kollíziós problémákra alapvetően útmutatást nyújtó nemzetközi egyezményekből és a nemzetközi magánjog szabályaiból.²⁵²

A nemzetközi egyezmények közül a BUE és a PUE a belföldiekkel azonos bánásmód elvére épül, ez az alapelv segítségül hívható. Ezeknek az egyezményeknek a legtöbb független állam a tagja, az ő jogviszonyaikban ez megoldást nyújthat.

Az Nmjtvr. a szellemi alkotásokkal kapcsolatban a lex loci protectionis kapcsoló szabályát alkalmazza: annak az államnak a jogát rendeli alkalmazni, amelynek területén a szerzői jogi védelmet igénylik, illetve a szabadalmi bejelentést megtették.

Az iparjogvédelem esetén viszonylag könnyebb a helyzet: a szabadalom és más iparvédelmi jogok regisztratív jellege folytán egyszerűbb megállapítani, hol jelentették be a szabadalmat, és annak megadása esetén az adott államban nyilvánvaló a védelem, a szabadalmasok állampolgárságára tekintet nélkül.

A közös szerzői művek esetében nehezebb ennek megállapítása. Valószínűnek látszik, hogy ha mindkét szerzőtárs a hazájában is igényli a védelmet, megkaphatják azt. A magyar törvényben erről a területi hatály kapcsán az a szabály, hogy először külföldön nyilvánosságra került művek esetén akkor kell a magyar jogot alkalmazni, ha a szerző magyar állampolgár, vagy ha a szerzőt nemzetközi egyezmény, illetőleg viszonyosság alapján a védelem megilleti.²⁵³ Nemzetközi egyezmények alapján így a BUE tagállamainak állampolgárát ez megilleti.²⁵⁴ Ehhez hasonlóan több más nemzetközi egyezmény, illetőleg Magyarország több országgal fennálló viszonyossági gyakorlata is biztosítja a belföldiekkel azonos elbánást.

Konkrét válasz tehát a felvetett kérdésre nem található, azonban valószínűnek látszik, hogy a BUE (és annak hiányában az Nmjtvr.) megoldást kínál az ilyen jellegű felmerülő kérdésekre.

---

²⁵² A nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Nmjtvr.) 2. §-a szerint a nemzetközi egyezmények megelőzik a nemzetközi magánjogi szabályokat.

²⁵³ Szjt. 2. §

²⁵⁴ BUE 5. cikk (1) bek.

VI. Összefoglalás

Dolgozatomban feladatul tűztem ki, hogy a szellemi alkotásokon fennálló jogközösség szabályait áttekintsem. A magyar szabályozást a teljesség igényével próbáltam végigelemezni, a korábbi és a hatályos jogszabályok és bírói gyakorlat segítségével.

A vizsgálat során arra a megállapításra jutottam, hogy a különböző szellemi alkotási típusokon mások-mások a részletszabályok, a rajtuk fennálló közös jogosultságban azonban a legfőbb vonások megegyeznek, és hívhatók egyfajta közös tulajdonnak is. Ugyanakkor éppen a részletszabályok változatossága az, ami még inkább színesíti a szellemi alkotások jogterületét.

Még inkább igaz ez a bemutatott más jogrendszerek szabályozására. A téma kutatása azonban ezzel még nem befejezett: további országok jogrendszereiben, az EU-jog tagállami átültetésében még vannak olyan elemek, amelyek érdemesek további vizsgálatra.

A múlt és a jelen vizsgálata mellett ki kell térni a jelen és jövő kapcsolatára is a téma szempontjából. A szellemi alkotások jogát nagyban érinti korunk digitális forradalma. A jognak ezzel együtt kell haladnia, számos terület azonban még részletesebb szabályozásra vár, az információs társadalomnak való megfelelést szem előtt tartva. Ilyenek a televíziós és főleg az internetes felületen történő szerzői jogvédelem. Ezeknek a szabályozása pedig természetesen kihat a szellemi alkotásokon fennálló jogközösségre is, hiszen a gyorsuló világban egyre jellemzőbb az alkotók közös munkája.

Összességében, a témával kapcsolatos legfontosabb konklúzió: véleményem szerint a szellemi alkotáson való közös jogosultság akár abba a sorba is beleillhet, amelyet Lenkovics Barnabás sorol fel a közös tulajdon sajátos alakzatai között: az okiratokon (részvénypapírokon stb.) fennálló tulajdonközösség, a határjeleken való tulajdonközösség, a közszerzeményi tulajdonközösség (a házastársi vagyontársaság), a közös háztartásban élők tulajdonközössége, az agrárközösségek (az erdőbirtokossági társulat, a hegyközség), a társasági tulajdon, az intézményi tulajdon, az MRP szervezet és korábban a közös udvar.²⁵⁵

---

²⁵⁵ Lenkovics Barnabás: Magyar polgári jog – Dologi jog, Eötvös Kiadó, Budapest, 2006. 174-182. o.

Felhasznált irodalom jegyzéke

Könyvek/monográfiák

1. Bakos Kitti – Nótári Tamás: Szellemi tulajdon – építészeti alkotás. Szeged, Lectum Kiadó, 2011. 174 o.
2. William Cornish – David Llewelyn: Intellectual property: Patents, Copyright, Trade Marks and Allied Rights. London, Sweet & Maxwell, 2007. 918 o.
3. Csécsy György: Magyar polgári jog – A szellemi alkotások joga. Miskolc, Novotni Kiadó, 2000. 227 o.
4. Csillag György: Az építészeti alkotások szerzői jogi oltalma. Budapest, Építésügyi Tájékoztatási Központ, 1987. 257 o.
5. Dósa Imre (lektor): Az informatikai jog nagy kézikönyve. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2009. 969 o.
6. Ficsor Mihály (kommentárok írója): Szerzői jogi törvény. Budapest, VIVA Média Holding, 1999. 184 o.
7. Friedrich Karl Fromm – Wilhelm Nordemann: Urheberrecht. Kommentar zum Urheberrechtsgesetz, zum Verlagsgesetz und zum Urheberrechtswahrnehmungsgesetz. Stuttgart, Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2008. 2354 o.
8. Gellért György (szerkesztő): A Polgári Törvénykönyv magyarázata 1. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2007. 1404 o.
9. Gyertyánfy Péter (szerkesztő): A Szerzői jogi törvény magyarázata. Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2006. 742 o.
10. Sheldon W. Halpern – Craig Allen Nard – Kenneth L. Port: Fundamentals of United States Intellectual Property Law: Copyright, Patent, Trademark. The Netherlands, Kluwer Law International BV, 2011. 432 o.
11. Lenkovics Barnabás: Magyar polgári jog – Dologi jog. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2006. 276 o.
12. Lontai Endre – Faludi Gábor – Gyertyánfy Péter – Vékás Gusztáv: Magyar polgári jog – Szellemi alkotások joga. Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 2006. 313 o.
13. Nagy Éva – Pecze Dóra: Polgári jog I. Budapest-Pécs, Dialóg Campus Kiadó, 2007. 440 o.
14. Nótári Tamás: A magyar szerzői jog fejlődése. Szeged, Lectum Kiadó, 2010. 332 o.

15. Szinger András – Tóth Péter Benjámin: Gyakorlati útmutató a szerzői joghoz. Budapest, Novissima Kiadó, 2004. 285 o.
16. Szladits Károly (szerkesztő): A szerzői jogról szóló törvény reformja. A Magyar Jogászegyletben 1906. évi márczius havában tartott vita. Márton Miksa, Kenedi Géza, Szalai Emil, Márton Sándor és Fényes Samu felszólalásaival. Budapest, Franklin Társulat Magyar Irodalmi Intézet és Könyvnyomda Rt., 1906. 81 o.
17. Tattay Levente: A szellemi alkotások joga. Budapest, Szent István Társulat, 2001. 284 o.
18. Tattay Levente: A szellemi alkotások joga. Budapest, Szent István Társulat, 2007. 409 o.

Folyóiratcikkek

1. Gyertyánfy Péter: A számítógépes eljárási rendszer (software) összehasonlító szerzői jogi vizsgálata. = Jogtudományi Közlöny, 1982/7, 491-499. o.
2. Gyertyánfy Péter: Többszerzős művek. = Magyar Jog, 1987/2, 147-158. o.
3. Thomas Hoeren: A szoftverek szerzői jogi oltalomképességének kérdése. = Magyar Jog, 1992/5, 320. o.
4. Pálos György: Szerzői jogilag védett művek és a számítógép. = Jogtudományi Közlöny, 1988/2, 79-84. o.
5. Zombori Zsolt: Formatervezésiminta-oltalom Magyarországon és az Európai Közösségben. = Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2006/2, 50-70. o.

Fejezet tanulmánykötetben

1. Balás P. Elemér: Szerzői magánjogunk de lege ferenda. In: Menyhárt Gáspár emlékkönyv: dolgozatok Menyhárt Gáspár születésének 70. évfordulójára. Szeged, Ferenc József-Tudományegyetem Barátainak Egyesülete, 1938. 4-47. o.

Internetes források

1. <http://www.wipo.int/treaties/en/documents/pdf/berne.pdf> (2012. október 15.)
2. <http://www.wipo.int/treaties/en/documents/pdf/paris.pdf> (2012. október 15.)
3. <http://www.copyright.gov/eco/help-author.html> (2012. november 15.)

Felhasznált jogforrások jegyzéke

Magyar jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye
- 1884. évi XVI. törvénycikk a szerzői jogról (*nem hatályos*)
- 1895. évi XXXVII. törvénycikk a találmányi szabadalmakról (*nem hatályos*)
- 1921. évi LIV. törvénycikk a szerzői jogról (*nem hatályos*)
- 1949. évi XX. törvény A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG ALKOTMÁNYA (*nem hatályos*)
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1969. évi II. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról (*nem hatályos*)
- 1969. évi III. törvény a szerzői jogról (*nem hatályos*)
- 1987. évi XI. törvény a jogalkotásról (*nem hatályos*)
- 1991. évi XXXVIII. törvény a használati minta oltalmáról
- 1995. évi XXXIII. törvény a találmányok szabadalmi oltalmáról
- 1997. évi XI. törvény a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról
- 2001. évi XLVIII. törvény a formatervezési minták oltalmáról
- 2004. évi II. törvény a mozgóképről
- 1978. évi 2. törvényerejű rendelet a Polgári Törvénykönyv módosításáról és egységes szövegről szóló 1977. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról
- 1979. évi 13. törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról
- 63/1998. (III. 31.) Korm. rendelet az újításokról (*nem hatályos*)
- 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet a Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről
- 9/1969 (XII. 29.) MM rendelet a szerzői jogi törvény végrehajtásáról (*nem hatályos*)

Egyéb magyar jogforrások

- 12157. sz. királyi rendelet, 1793. november 3.
- Indokolás az 1999. évi LXXVI. törvényhez
- 14/1994. (III. 10.) AB-határozat
- 1996/99. sz. APEH iránymutatás

Bírósági határozatok, elvi bírósági határozatok

- EBH 2007. 1686. (Legf. Bír. Pfv. IV. 20.448/2007.)
- BH 1975. 411. (Legf. Bír. Pf. III. 21 027/1974. sz.)
- BH 1976. 494. (Legf. Bír. Pf. III. 20 755/1975. sz.)
- BH 1977. 272. (Legf. Bír. Pf. IV: 20. 690/1976. sz.)
- BH 1977. 539. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 420/1977. sz.)
- BH 1979. 314. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 031/1979 (4) sz.)
- BH 1980. 343. (Legf. Bír. Gf. I. 31 509/1978. sz.)
- BH 1983. 230. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 416/1982. sz.) (PJD X. 56.)
- BH 1986. 14. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 136/1984. sz.)
- BH 1986. 323. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 550/1985. sz.)
- BH 1986. 363. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 138/1985. sz.)
- BH 1991. 146. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 754/1990/4. sz.)
- BH 1992. 324. (Legf. Bír. Pf. IV. 21 001/1991. sz.)
- BH 1993. 545. (Legf. Bír. Pf. IV. 20 089/1993/4. sz.)
- BH 2004. 325. (Legf. Bír. Pf. IV. 25.402/2002. sz.)

SzJSzT-szakvélemények

- SzJSzT 17/98. számú szakvélemény
- SzJSzT 42/2000. számú szakvélemény
- SzJSzT 14/2003. számú szakvélemény
- SzJSzT 24/2003. számú szakvélemény
- SzJSzT 19/2004. számú szakvélemény
- SzJSzT 4/2005. számú szakvélemény
- SzJSzT 25/07/2. számú szakvélemény

SzJSzT-szakvélemény gyűjtemények

- Ficsor Mihály (főszerkesztő): A szerzői jog a gyakorlatban – A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (1997-2003). Budapest, KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft, 2004. 297 o.
- Ficsor Mihály – Kiss Zoltán (szerkesztők): A szerzői jog gyakorlati alkalmazása a digitális online környezetben – A Szerzői Jogi Szakértő Testület véleményeinek gyűjteménye (2004-2009). Budapest, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft., 2010. 375 o.

Nemzetközi jogforrások

- Berni Uniós Egyezmény (1975. évi 4. törvényerejű rendelet az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény Párizsban, az 1971. évi július hó 24. napján felülvizsgált szövegének kihirdetéséről)
- Párizsi Uniós Egyezmény (1970. évi 18. törvényerejű rendelet az ipari tulajdon oltalmára létesült uniós egyezmények 1967. július 14-én Stockholmban felülvizsgált, illetve létrehozott szövegének kihirdetéséről)

Európai Uniós jogforrások

- Az Európai Parlament és a Tanács 2006/116/EK irányelve (2006. december 12.) a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről (kodifikált változat)
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/24/EK irányelve (2009. április 23.) a számítógépi programok jogi védelméről (kodifikált változat)

Külföldi jogszabályok

- Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte vom 9.9.1965 (BGBl. I 1273) (*Németország*)
- Copyright, Designs and Patents Act, 1988 Chapter 48 (*Egyesült Királyság*)
- Copyright Act of 1976, Title 17 of the United States Code (*Egyesült Államok*)
- Copyright Term Extension Act of 1998 (*Egyesült Államok*)